

CAPUCIENENKERK

Onlangs werd de oude Capucienenkerk prachtig gerestaureerd.
De Capucienen vestigden zich te Maaseik in 1626 en bouwden hun eenbeukige kerk in 1635. In 1797 werden ze door de Franse republiek verdreven, doch in 1840 vestigden zich in het 'Klein Kluusterke", zoals het in de volksmond werd genoemd, enkele Zusters van Liefde uit Tilburg, die er een instituut begonnen voor doofstomme en blinde meisjes

DRIE MAANDELIJKS CONTACTBLAD

JAARGANG XXXIV 2003 NR 1

DE MAASEIKENAAR

INHOUDSTAFEL

1. Woord vooraf
2. Maaseiker spreekwoorden, zegswijzen en gezegden
3. Maaseiker tachtigers bliezen verzameling
4. Herfst 1944: bevrijd maar geen vrede
10. Oproep
11. Jan Baptist Poukens:Vlaanderen boven
14. Baardmannen en puntneuzen in het Museactron
15. In memoriam: dr. prof. Jos Stryckers
16. Maaseiker natuur: de aardpeer
18. Jan Peeters (poëzie)
19. Een schatboek van Heppeneert
27. Carnaval, een halve eeuw geleden
28. Maaseiker straattafereeltjes van weleer
30. Wist ge?
31. Op de fiets van Maaseik naar Spanje
40. Riks grote oversteek
43. Aldeneiker kermis van de dood gered
46. "Soms voel ik me achterlijk"
50. Bokkenrijders
51. Maaseik heeft weer een kapelaan
52. Over een laatgotisch Christusbeeld en zijn omzwervingen in Maaseik
55. Namenlijst van Kruiskeren van Maaseik, 1476 - 1796
60. Gedachtenisprentje van Mevr. G.A. Titeux

INHOUD

Foto's omslag: archief "Ter Engelen" Dirk Cremers
Vormgeving: Ontwerpstudio Segers-Westhovens
Druk: Tonnaer Kelpen (nl)
V.U. Tony Van Wijck, Maastrichtersteenweg 11, 3680 Maaseik

Woord vooraf

Ik zal maar onmiddellijk met de deur in huis vallen en jou, beste abonnee, mede in naam van de hele redactie, een heel gelukkig 2003 toewensen.

Jawel; ook als je op dit ogenblik eigenlijk geen echte abonnee meer bent, omdat je, wellicht door de eindejaarsdrukte, vergeten bent de luttele 10 euro over te maken. Men heeft ook zo veel aan zijn hoofd tegenwoordig!

Maar geen paniek: we hebben daar alle begrip voor en weten ook hier een gelukkige mouw aan te passen.

In dit eerste nummer van jaargang XXXIV vinden diegenen die nog niet betaald hebben een nieuw overschrijvingsformulier dat je uiteraard als trouwe lezer zo vlug mogelijk, netjes ingevuld, op de bankinstelling van je keuze zult bezorgen. Daar twijfelen we geen moment aan.

Waarvoor onze gemeende dank.

En vraag je je, geachte lezer, gebeurlijk af hoe je onze redactie je wederkerige wensen kunt overmaken, dan wind ik er geen doekjes om door te zeggen dat je dit het best kunt doen door gewoon een gloednieuwe abonnee aan te werven. Je buurman of een verre nicht of anders je schoonmoeder, bij wijze van spreken.

Een abonnement cadeau doen mag natuurlijk ook.

Kijk, dan krijgen we wat meer armslag om de steeds maar oplopende kosten, die dit periodiekske met zich meebrengt, het hoofd te bieden (cfr. de nieuwe verpakking).
In beide gevallen spaart madam Paspont zich een hoop tijd, een pak werk en minstens twee paar schoenen.

Want onder ons gezegd, het is dank zij haar dat we ons potentieel aan abonnees op peil kunnen houden. En daar zijn we haar heel dankbaar voor.

Zo steekt iedereen in het nieuwe jaar, op zijn eigen manier, dit culturele kleinood van ons stadje een hart onder de riem.

"…. Dat is toch mooi meegenomen" denk ik en samen met mij ook alle redactieleden en losse medewerkers.

Herman Hendrix

Maaseiker spreekwoorden, zegswijzen en gezegden

Tony Van Wijck

Uit gouden korenaren
schiep God de Maaseikenaren,
uit het restant
alle anderen van het land
(Pater Sangers)

1. Det wuurt geregeld mèt tów bujjele *(= iets doen voor mekaar zonder dat iemand betaald moet worden.)*
2. Den hónderste kènt het klómpemake neet *(= lang niet iedereen kan zo 'n moeilijk karwei aan.*
3. Hae is zoe dul es e kujke *(= hij is heel draaierig, duizelig)*
4. Hae zujt ówt wi-j sjöppe zieëve *(= hij is heel verfomfaaid)*
5. Det weite mi-jn klómpen ouch .... en det zeen gein avvekaote *(= om dat te weten moet je niet slim zijn)*
6. Det pak gein vörf! *(= die vlieger gaat niet op!)*
7. Het mets in het verke laote stieëke *(= het werk niet afmaken).*
8. Dae haet stokvörk in zi-j gezich *(= hij kijkt altijd stuurs, hij heeft een 'pokerface')*
9. Es de mögke in jannewari zwerme, den mós-te in mieërt d'n oeëre werme.
10. Det maesje haet flinke kni-jje in de blówes *(= heeft flinke borsten)*
11. Es jóng kieërels kómme vri-jje den zeen het 'broeders van liefde' en es ze getrowd zeen wieëre het 'krujshieëre'. *(= als men vrijt, zit men vol liefde en als men getrouwd is, vol lasten)*
12. Dae haet get aan zi-jne fits! *(= die heeft heel wat problemen)*
13. Det oos kènjer ri-jke awwers mogen höbbe! *(= zeer vrome wens!)*
14. Iech mót hi-j mi-jne nistel nog al aafdrèjje *(= ik moet hier hard werken)*
15. Dao kri-jgs-te de krelkespis van! *(= dat werkt me op de zenuwen!)*
16. De mós h'm neet te vääl eier ónger lègke *(= je moet hem niet zo verwennen)*
17. Ein vrouw di-j kan spare is de bèste geldsjbelègging *(= uitleg overbodig)*
18. Iech bèn tieëge de vrowluj en leefst zoe kort mäögelek *(= Ik hou van de vrouwen)*
19. Buimke groeët, menke doeëd *(= Eer dat de boom volgroeid is zal de planter niet meer leven)*
20. Dae hulp tiech van 't bèd op 't struuë *(= dat is hulp waar je niets mee opschiet)*
21. Dae neet trówt, dae neet doug! *(= die niemand vertrouwt, deugt zelf niet)*
22. Hi-jjentieëge en dao-intösse höbben al vääl vuuëgelkes gesjieëte di-j nów nog gei vötsjen höbbe *(= ondertussen kan veel gebeurd zijn)*
23. Dae doug in zi-jn hieël vel neet *(= hij is een zeer ondeugend iemand)*
24. Es-te niks te doon höbs, doot het den neet hi-j *(= sta hier niet te niksen, trap het af!)*
25. Jónk gek is niks, awt gek is erger! *(= Als je jong bent, mag je wat gekke dingen doen)*
26. Bi-j ós is het sjejke d'rop *(= Hier komen geen kindjes meer)*
27. Erm minse kri-jge neet dèk geli-jk *(= Arm mensen krijgen zelden gelijk)*
28. Erte make de gank, boeëne de klank en unne de stank *(Erwten zetten alles op gang, bonen veroorzaken harde winden en de uien zorgen voor de onaangename geuren).*
29. Di-jn lèste humme haet gein maal *(= Als je sterft kun je niets meenemen)*

Maaseiker tachtigers bliezen verzameling

Harry Beenders

De Maaseiker tachtigjarigen hielden op 27 september 2002 een gezellige reünie. De partners niet meegerekend waren ze met twaalven present.
Jammer genoeg moest de initiatiefnemer Hubert Libens zelf verstek laten gaan wegens een ongeval dat hem kort tevoren overkwam. Zijn collega's tachtigers wensten hem (van ver) een spoedig herstel, zodat hij er bij een volgende bijeenkomst weer bij kan zijn.=

Op de foto van links naar rechts:
Zittend: Colla Daelemans, Hélène Donders, Thérèse Wolfs, Albert Gerarts en Jef Peters.
Staand: Hélène Repriels, Jaak Van Esser, Pierre Timmermans, René Simons, Mariette Beenders, Eduard Remy en Marie-Louise Severijns.

Herfst 1944: Bevrijd, maar geen Vrede

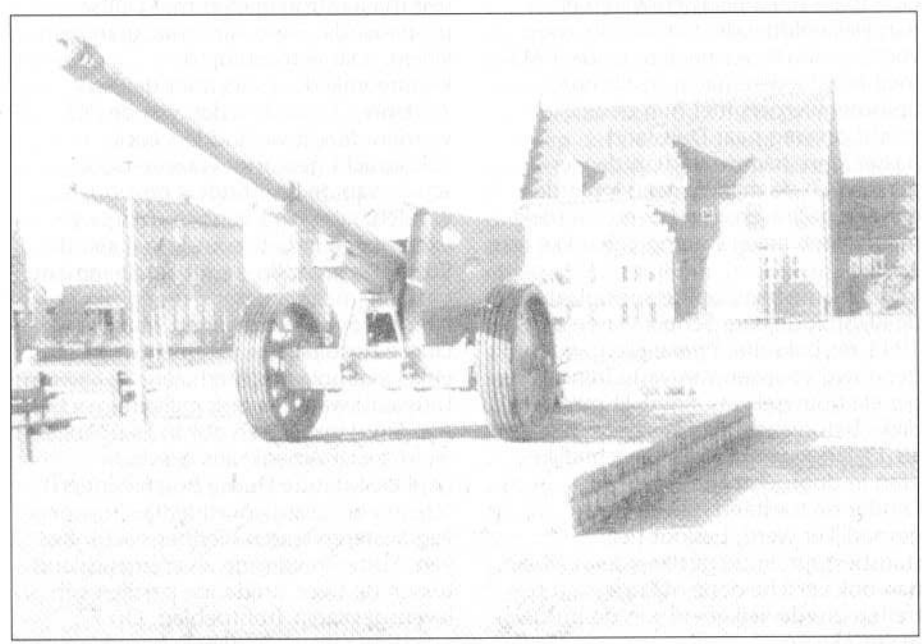
Martin Boonen

Een halve eeuw is er sindsdien verlopen en langzaam maar zeker vervagen de gebeurtenissen van 1944 in het collectieve geheugen van de Maaseikenaar. Volgende gegevens zijn gebaseerd op herinneringen. Volledigheid biedt dit verhaal niet. Schrijver dezes zou het daarom op prijs stellen, indien lezers die over meer informatie over dit onderwerp beschikken, met hem contact willen opnemen. Alle gegevens zijn welkom.

Op 7 juli 1944 landden de geallieerde legers in Normandië om Europa van het nazi-juk te bevrijden en op 3 september werd Brussel ingenomen door de Welsh Guards, nauwelijks één dag later veroverde de Britse 11de pantserdivisie Antwerpen en op 7 september was Luik aan de beurt. Enkele dagen later bereikten Amerikaanse troepen op 12 september in Zuid-Limburg de Maas en namen twee dagen nadien Maastricht in. Ondertussen zag Maaseik met de nodige voldoening dag en nacht terugtrekkende Duitse eenheden samen met grote groepen collaborateurs de stad passeren op weg naar de door bombardementen verwoeste *heimat*. Toen volgden er enkele dagen dat er geen Feldgrauen meer te bespeuren waren. Zou de oorlog voorbij zijn? In heel wat huizen zaten de buren 's avonds bij elkaar Belgische vlaggetjes en guirlandes te maken. Als onze bevrijders arriveerden moesten ze toch feestelijk verwelkomd worden.
Groot was dan ook de paniek toen omstreeks 15 september een afdeling van een Duitse elite-eenheid Fallschirmjäger van generaal Erdmann de stad binnenrukte. Aan de vier poorten werden mitrailleurs opgesteld die dreigend de vier hoofdstraten bestreken, terwijl de soldaten straat na straat, huis na huis onderzochten op zoek, naar zij zeiden, naar partizanen. Heel wat Belgische vlaggetjes verdwenen die dag in alle haast in de kachel of op een duister plaatsje op zolder. Partizanen werden er gelukkig niet gevonden, maar heel wat verborgen fietsen werden die dag als oorlogsbuit meegevoerd. In de winkel van de heer André Driessen werden zelfs 1 000 flessen likeur opgeëist. Tegen de avond verlieten de soldaten de stad, het waren de laatste Duitsers die we zagen.
Enkele dagen later op 23 september werd Maaseik door een patrouille van de Belgische brigade Piron onder het commando van kapitein Moos bevrijd. De legendarische brigade Piron bestond uit *Engelandvaarders,* mannen die gedurende de oorlog België verlaten hadden om zich bij het geallieerde leger aan te sluiten.
Maaseik was bevrijd en al vlug zouden we kennis maken met chewing gum, Players, Camel en Corned Beef, met de liedjes van Vera Lynn en de muziek van Glenn Miller.
De euforie was echter van korte duur. Einde september viel de opmars van het geallieerde leger volledig stil. Naar algemeen wordt aangenomen was dit te wijten aan de moeilijkheden om vanuit de Antwerpse haven de steeds vooruitrukkende troepen nog tijdig te bevoorraden. Vooral de bevoorrading van brandstof voor de voertuigen vormde het grootste probleem.

Gevolg hiervan was dat Duitse elitetroepen zich ten oosten van de Maas van Stevensweert tot Wessem ingroeven, terwijl in Susteren achter het kanaal zware artillerie werd opgesteld die Maaseik maandenlang zou beschieten. Vanaf einde september tot nieuwjaar 1945 zouden op de meest onverwachte momenten honderden 88-mm-granaten in Maaseik paniek zaaien.
Naar men zei hadden de Duitsers het vooral gemunt op de toren van de parochiekerk waarin een geallieerde observatiepost gevestigd was, maar de Maaseiker burgers hadden de indruk dat er louter in het wilde weg werd geschoten. Telkens was de beschieting onverwacht en zonder enige regelmaat sloegen de granaten in op steeds andere plaatsen in de stad.
De eerste projectielen sloegen in op 28 september in de Capucienenstraat en gelukkig beperkte de schade zich tot heel wat gebroken vensterruiten. Twee dagen later, in de nacht van 30 september moest de stad niet minder dan 20 granaten incasseren. En zo zou het nog verscheidene maanden voortduren.
Al bij al viel de materiële schade nog vrij goed mee. Buiten de talrijke verbrijzelde ruiten, waren er de sporen van inslaande scherven in heel wat gevels die jaren later nog getuigden van dit brute en zinloze geweld. Zelfs het standbeeld van Van Eyck werd er niet van gespaard. Dramatischer was echter het menselijke leed dat door de beschietingen werd veroorzaakt.

Bij één van de beschietingen op een doordeweekse dag werd aan de Bospoort de heer Leo Vandenheuvel door een granaatscherf ernstig gewond aan het been. Mevrouw Jeanne Kraewinckels-Aendekerk werd in haar huis aan de Eikerstraat zwaar getroffen. Een scherf verwondde haar aan het

Duits 88 mm kanon op de Markt van Susteren. maandenlang werd Maaseik door zulk oorlogstuig beschoten.

hoofd waardoor zij wekenlang in het ziekenhuis verbleef.
Op een avond viel een projectiel vlak in de projectiekamer van zaal Van Eyck en dit gedurende de vertoning van een film waarbij de heer Jozef Frenssen jammerlijk om het leven kwam.
Op een vroege zondagmorgen werd op de markt het jonge meisje Paspont dodelijk getroffen toen ze aan de pomp water ging halen.
Een uiterst hevige beschieting moest Maaseik verduren op 12 november. Aanvankelijk zorgden de beschietingen vanzelfsprekend voor een ware paniek onder de bevolking, en het openbare leven werd haast volledig ontredderd.
Vier bange oorlogsjaren was de stad gespaard gebleven, en nu, nu België helemaal bevrijd was, was het levensgevaarlijk om op straat te komen en moesten we op de meest onwaarschijnlijke ogenblikken een nabijgelegen schuilkelder induiken. Openbare schui!plaatsen waren er namelijk voldoende. Om slechts twee voorbeelden te vermelden: einde 1943 toen haast iedere nacht geallieerde bommenwerpers met hun dodelijke vracht op weg naar Duitsland passeerden, had de stad op de vier perken van de markt zigzag lopende gangen gegraven, van boven overdekt met houten palen waarop een dikke laag aarde.
In de Lekkerstraat, op de speelplaats van de Rijksmiddelbare School waren begin 1944 zes bakstenen parallelle gangen gebouwd voorzien van vaste banken.Het gehele bouwsel was afgedekt met een dikke betonlaag. Schrijver dezes heeft er als 11-jarige verscheidene nachtelijke uren in doorgebracht.
Omdat de toestand met de dag gevaarlijker werd, besloot het stadsbestuur en de geallieerde overheid dan ook verscheidene maatregelen te treffen om de veiligheid van de burgers te verzekeren.
Het oud hospitaal aan de Grote Kerkstraat dat vlak in de gevarenzone lag, werd geëvacueerd en alle zieken werden overgebracht naar het Instituut-ter-Engelen, het Klein Kluusterke, aan de Capucienenstraat.
In oktober werden, tot groot jolijt van het Maaseiker jonge volkje wegens de onveiligheid alle scholen gesloten en in november besliste de overheid dat niemand zich na 6 uur nog op straat mocht begeven. De inwoners van de Capucienenstraat brachten de daarop volgende weken de nachten door in de prachtige kelders van het reeds vernoemde Klein Klooster. Het waren er gezellige avonden, vooral door de aanwezigheid van een groep voortrekkers, oudere scouts die bij een eventuele ramp eerste hulp konden bieden. Gelukkig is dit laatste nooit nodig geweest.
Begin december vielen er enkele merkwaardige granaten op de stad. Bij de inslag ontploften ze niet, maar vooraleer neer te vallen verspreidden ze een massa strooibriefjes met Duitse propaganda. Twee van zulke granaten vielen, naar ik meen op de kruisherenkerk, dwars door dak en zoldering. Door de leden van de PLB werden deze losse flodders in de stadsgracht gedumpt waar ze door scouts van de Kruisridders gevonden werden. Jarenlang hebben deze twee exemplaren in het scoutslokaal aan de Rosmolenstraat op de schoorsteenmantel gestaan, maar jammer genoeg zijn ze later spoorloos verdwenen. Van de Duitse strooibiljetten konden we geen enkel exemplaar achterhalen.
Uiteraard waren er ook militaire reacties. Aan Sint-Jansberg en ook in Heppeneert werd zwaar Amerikaans geschut geplaatst dat de Duitse beschietingen regelmatig beantwoordde. De inwoners van Susteren waren hier het slachtoffer van. Susteren vormde als niemandsland tussen de twee strijdende partijen een levensgevaarlijk frontgebied. Op 7 november werd de gehele bevolking van de gemeente zelfs door de Duitse Feldgendarmerie geëvacueerd naar

Posterholt. Niet minder dan 5 OOO personen moesten have en goed verlaten.

De spanning onder de bevolking nam nog toe toen op 16 december 1944 de Duitse generaal von Rundstett in een laatste poging om het tij te doen keren, een tegenaanval lanceerde. Door dit zogenaamde Ardennenoffensief waren de geallieerden verplicht bij Bastogne heel wat eenheden in te zetten, waardoor Nederlands-Limburg nog langer op de bevrijding moest wachten.
Kort na Kerstmis werd aan de Duitse opmars in de Ardennen eindelijk een halt toegeroepen, maar niet zonder zware Amerikaanse verliezen.
De toestand in Maaseik bleef echter hachelijk en dit niet alleen door de regelmatige beschietingen vanuit Susteren. Enkele dagen voor Kerstmis stak een Duitse patrouille bij de Leeuwerik in Aldeneik in de nacht de Maas over. Ze vestigden zich in het huis van de heer Jaak Gelissen, nadat ze de man zelf gevankelijk hadden afgevoerd. Lang konden de Duitsers echter niet van hun observatiepost op bevrijd gebied gebruik maken. 's Anderendaags reeds slaagde een Engelse eenheid, door een buurman van Gelissen verwittigd, erin de Duitsers te overmeesteren. Jaak Gelissen keerde na de Duitse capitulatie in mei 1945 gelukkig behouden terug uit zijn gevangenschap.

Oudjaarsavond te Maaseik verliep trouwens ook in mineur. De oudere scouts van de Marcellus-groep, beter bekend als de stadsscouts hadden afgesproken oud naar nieuw te vieren in hun lokaal in de oude mouterij van Verkissen. De beschietingen zorgden er echter voor dat de vierders haast de hele nieuwjaarsnacht in de kelder doorbrachten.

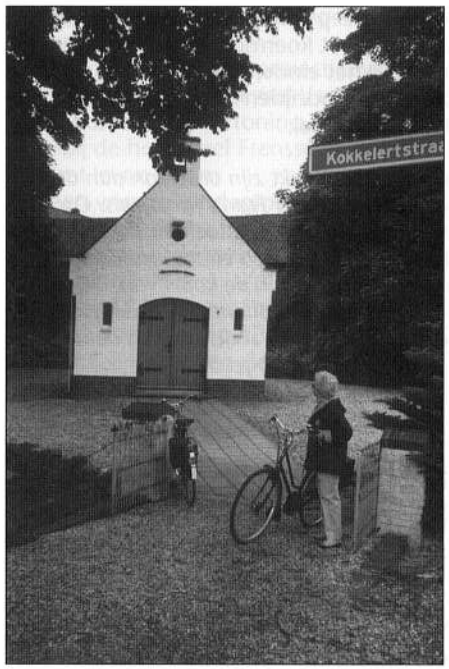
Het zou nog duren tot 20 januari 1945 vooraleer de geallieerden onder het commando van generaal Bradley in een grootscheeps offensief het gebied van Susteren tot Roermond veroverden, wat meteen het einde betekende van één der zwartste bladzijden uit het Maaseiker oorlogsverhaal.

Dit verhaal dankt zijn ontstaan aan de heer en mevrouw Frans Vanstreels. Op één van hun zomerse fietstochten in de omgeving ontdekten en fotografeerden zij een gedenkplaat in de kapel van Roosteren. We laten hieronder de tekst op deze steen volgen zoals hij door de heer Vanstreels werd uitgeschreven.

Waarom Roosteren beloofde een Mariakapel te bouwen.

Wij herinneren ons nog een gesprek met een Duitse soldaat in de eerste augustusdagen van 1944. De invasie der geallieerden was geslaagd en de Engelse en Amerikaanse legers rukten onweerstaanbaar op.Ofschoon iedereen begreep dat de oorlog voor Duitsland verloren was,klampten de Duitsers zelf zich nog vast aan de strohalm van Hitlers beloften omtrent de nieuwe geheime wapens.In elk geval waren de meesten vastbesloten de grenzen van hun eigen vaderland tot het uiterste te verdedigen. " Hier ",sprak die Duitser,het was bij de brug van Oud-Roosteren ,- "Hier bekommt der Tommy Prügel ".
We haalden de schouders op. We konden ons eenvoudig niet voorstellen,dat dit gebied slagveld zou worden. Toch kreeg de Duitser gedeeltelijk gelijk.

Er is vrijwel geen mens aan wie de oorlog zonder meer is voorbijgegaan.We hebben allen onze angst en ons leed gekend ,onze hoop en onze vertwijfeling en soms onze kleine vreugden. In talloze vele gevallen heeft

De kapel van Roosteren
(foto: Fr. Vanstreels)

de oorlog diepe wonden geslagen en onherstelbare verliezen toegebracht. Ouders verloren hun kinderen,ontelbare kinderen zwerven als wezen rond, oorlogsweduwen houden de scherven van gebroken gezinsgeluk in hun bevende handen.De oorlog is onzegbaar hard en wreed. Maar ondanks alles kunnen we God op onze blote knieën dank zeggen , omdat we er toch nog zo goed afgekomen zijn. En vooral wij mensen van Roosteren hebben reden tot dankbaarheid. Op een bijna tastbare wijze heeft de Voorzienigheid ons beschermd.

De oorlogsdagen en nachten gingen voorbij. De bevrijding naderde. Met wilde vreugde zagen wij de "verslagen " Duitse troepen wanordelijk over de brug van Maeseyck komen. Dit was de tweede keer in de geschiedenis van Roosteren dat een gedeelte van het Duitse leger door onze straten op terugtocht was.Thans waren het auto's en nog eens auto's ,dagen aan een stuk.Daarna voetvolk zonder einde. In grote spanning wachtte de bevolking de geallieerde legers af. Bij Illikhoven evenwel vormdt (sic) de Duitse legerleiding , die erin geslaagd was weer enige orde te herstellen, een frontlijn. Ongeveer drie weken hebben de Duitsers hier stand gehouden met een zeer noodlottig gevolg voor de bevolking van de gemeente Roosteren. In de nacht van 27 op 28 September 1944 werd plotseling bevel gegeven tot evacueren Hiermede was de bevolking van Roosteren zoniet de eerste, dan toch een der eersten, die deze verschrikkelijke maatregel op zich zag toegepast. Men was radeloos. De geestelijkheid werd gedwongen het voorbeeld te geven. En zo trokken in die regenachtige nacht enige honderden mensen naar de oostelijke kanaalzijde (nvdr. = Julianakanaal) . Het grootste deel van de bevolking trotseerde het Duitse bevel en hield zich schuil in kelders,in schuren,in alle mogelijke en onmogelijke schuilplaatsen.

Op 30 september arriveerden de Amerikanen en ruimden in een kort, maar hevig gevecht de laatste Duitse stelling bij de sluis op. Tegelijkertijd consolideerde de frontlijn , zodat de gemeente Roosteren westelijk van het Julianakanaal in handen der geallieerden was en oostelijk in handen der Duitsers. Ten Noorden van Roosteren liep het front van Julianakanaal naar de Maas zodat het gevaar van twee kanten dreigde. Deze toestand zou voortduren tot 18 Januari 1945. De Duitse soldaat, die gezegd had "Hier bekommt der Tommy Prügel ." had in zoverre gelijk gekregen dat het zijn legerleiding gelukt was de opmars der geallieerden hier tot stilstand te brengen.

De bevolking in het bevrijde gedeelte begreep spoedig wat het zeggen wilde

frontgebied te zijn. Alle verkeer met het overige bevrijd gebied van Limburg werd verboden wegens spionagegevaar (sic). Dagelijks vielen er granaten. Elke nacht drongen vijandelijke patrouilles ,soms sterke gevechtspatrouilles bestaandt (sic) uit een volledig peloton in het bevrijde gedeelte door. De windmolen werd opgeblazen, de kerk werd zelfs bedreigd. Deze werd toen bewaakt door de mannen van de plaatselijke O.D.(nvdr.:= ordedienst?) die in geallieerd verband werd ingeschakeld. Vooral de eerste weken was onze positie hachelijk : een ver vooruitgeschoven post met als naaste verbindingsbasis Urmond en een zwakke Amerikaanse bezetting. Deze had order gekregen terug te trekken bij een breder opgezette Duitse aanval.

Het was de wens van de geallieerde legerleiding dat ook de burgerbevolking in het bevrijde gedeelte naar het Zuiden evacueerde. Maar de verantwoordelijke personen stonden hier voor een zeer moeilijke beslissing. Ze verzetten zich tegen deze wens der geallieerden, maar beseften welke ernstige gevolgen dit hebben kon. In deze nood heeft de gehele bevolking, door ondertekening van de oorkonde, welker tekst hier is afgedrukt, de belofte van Alphons Henskens en de buurt Kokkelert overgenomen. Zij stelde zich onder bescherming van O.L.Vrouw van Altijddurende Bijstand, zowel het eigen behoud alsook beval zij het leven van de geëvacueerden in bezet gebied in haar bijzondere bescherming aan.
En Maria heeft ons allen op een bijzondere wijze beschermd.Alle geëvacueerden, de laatste man ,de laatste vrouw,het laatste kind , zijn teruggekeerd. Niemand is ten gevolge van oorlogsgeweld om het leven gekomen. Zelfs de geëvacueerden van Roosteren die de hel van Montfort hebben meegemaakt kwamen ongedeerd naar huis. Ook de bevolking van het bevrijde gedeelte werd gespaard.Toen op tweede kerstdagavond de spanning ten top steeg, omdat de Duitsers met drie compagnies gereed stonden om ons te overrompelen, liep een Pool uit het Duitse leger naar ons over en verraadde het hele Duitse plan. Zodoende kon dit worden verijdeld met behulp van de geallieerde infanterie die door een geweldig spervuur de Duitsers verhinderde op te rukken. Was het Duitse plan gelukt ,dan zou Roosteren hoogst waarschijnlijk in puin geschoten zijn.

Als bijzonderheid vermelden we ten slotte het vreselijk avontuur van Welter Jennissen., die na een gevecht met een vijandelijke patrouille waarbij hij twee Duitsers neerlegde, zwaar gewond, vlak bij zijn woning krijgsgevangen werd gemaakt. Zijn ouders stelden hem echter onder bescherming van O.L.Vrouw van Altijddurende Bijstand en schonken twee kandelaars en een parelmoeren rozenkrans voor de nieuwe kapel. Een half jaar later werd Welter in Hannover bevrijd en keerde hij via Engeland gezond en wel bij zijn ouders terug.

Men kan over alles zijn schouders ophalen en zeggen : toeval. Als gelovig christenmens denkt men over deze dingen na, in het bewustzijn dat Gods hand ieder mensenleven leidt en dat Onze Heer Jezus Christus het kinderlijk vertrouwen op Zijn Heilige Moeder niet graag beschaamt. Daarom heeft de bevolking van Roosteren met vreugde deze kapel gebouwd als teken van dankbaarheid tot O.L.Vrouw van Altijddurende Bijstand en als blijvende herinnering aan Haar Zichtbare Hulp in de moeilijkste oorlogsomstandigheden.

BOUW DER KAPEL.

In de zomer van het jaar O.H. 1945 werd een comité gevormd dat zich belastte met de uitvoering der werkzaamheden aan de geloftekapel ter ere van O.L.Vrouw van Altijddurende Bijstand te bouwen in het gehucht Kokkelert in de gemeente Roosteren.
Een huis-aan-huis collecte door het comité georganiseerd bracht op de som van ruim vierduizend gulden.
De architect Schinkel uit Sittard aanvaardde de opdracht tot ontwerpen van een plan. Het eerste ontwerp kon wegens te hoge kosten niet worden uitgevoerd. Zodat het comité ten slotte in meerderheid besloot, tot de uitvoering van het tweede ontwerp in eenvoudiger trant.
Het bouwwerk werd aangenomen door dhr. Jac. Voglen te Born. De beeltenis van O.L.Vrouw van Altijddurende Bijstand werd uitgevoerd in glasmozaïek door de heer Weiss uit Roermond.
De werkzaamheden aan de kapel werden grotendeels verricht door bewoners van Kokkelert,aan wie het comité zijn hartelijke dank betuigt.
En bijzonder woord van waardering meent het comité te moeten richten aan zijn medelid dhr. Welter Jennissen die tijd noch arbeidskracht gespaard heeft ter bevordering van de bouw der Kapel.
De plechtige inzegening heeft plaats op de feestdag van Maria-Lichtmis van het jaar O.H. 1947. Zij wordt verricht door Z.E Heer Jos Riga , pastoor van de parochie Roosteren.
Het comité v.n.d. : Alph. HENSKENS
Welter JENNISSEN
Pierre KLINKERS
Arn. LIEBENS
Jan PETERS
Jan SIMONS

OPROEP

Tony Van Wijck

De Vincentiusafdeling Maaseik heeft dringend nood aan hygiënemateriaal (zeep, tandpasta, enz.), onderhoudsproducten, poetsmateriaal en kinderkleding. Natuurlijk blijven jeans, parka's en niet-bederfbare voeding steeds welkom.

De goederen kunnen iedere donderdag tussen 19 en 20 uur afgeleverd worden op ons adres: Vincentiaans Centrum, Heppersteenweg 40B, Maaseik (buiten de Ringlaan - richting Heppeneert) of zij kunnen ook afgegeven worden bij een van onze leden.

Ook stortingen op onze bankrekening 235-0428416-76 t.n.v. Harlindis- en Relindisconferentie worden in dank aanvaard.

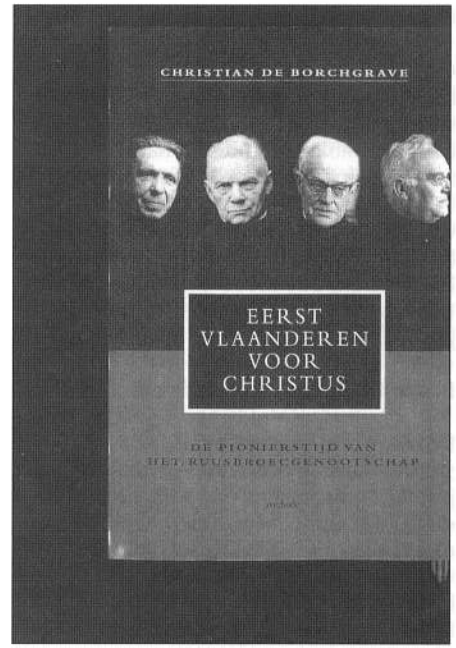
E-mail:
sintvincentius.msk@belgacom.net

Jan Baptist Poukens: Vlaanderen boven

Arno Latour

Vandaag de dag is het Ruusbroecgenootschap een internationaal gerenommeerd onderzoekscentrum op het gebied van de Nederlandse vroomheid. Het maakt deel uit van de Universitaire Faculteiten Sint - Ignatius in Antwerpen (UFSIA) en heeft als zodanig een wetenschappelijke opdracht. Bij de oprichting in 1925 koesterden de jezüïeten-filologen Stracke, Van Mierlo jr.,Leonce Reypens en Maaseikenaar Jan Baptist Poukens nochtans heel wat meer dan wetenschappelijke ambities. Vlaams en katholiek geëngageerd als ze waren, situeerden ze hun project in een veel ruimer kader: door oude, ascetische en mystieke werken van onder het stof te halen, beoogden ze niet minder dan een substantiële bijdrage te leveren tot de culturele en vooral godsdienstige heropleving in Vlaanderen.

De officiële Jezuïetenleiding was niet blij met de Vlaamse beweging en Jan Baptist, onafhankelijk, kritisch en eigengereid , kortom een Maaseikenaar,heeft het geweten.
Uit de boeiende studie van Chrstian de Borchgrave , 'Eerst Vlaanderen voor

Christus', (uitgeverij Averbode) komt volgend artikel.

Bij de kruisheren

JAN Baptist Poukens wordt geboren in Maaseik op12 juli 1882. Vader is landbouwer Bartholomeus Poukens, moeder Maria Sybers. Het gezin zal in totaal tien kinderen tellen. Jan Baptist doet schitterende studies Latijn- Grieks aan het H.-Kruiscollege in Maaseik.
Daar wordt sinds ongeveer 1890 het schoolleven grondig vernederlandst.
Wanneer Jan Baptist er in 1895 aankomt spreken de leerlingen bijna steeds Nederlands onder elkaar.Ook in de klaslokalen is de vernederlandsing aanzienlijk : naast het vak Nederlands zelf, krijgt Poukens hoogstwaarschijnlijk ook de lessen godsdienst, aardrijkskunde , wiskunde, Engels en Duits, in zijn moedertaal onderwezen. Na 1900 (hijzelf beëindigt zijn middelbare studies in 1901) zal het vernederlandsings-proces op het Maaseiker

kruisherencollege enkel nog groeien.

Op 24 september 1901 treedt hij in in het noviciaat van de jezuïeten in Drongen. Na een jaar juvenaat gaat hij klassieke filologie studeren aan de Facultés Universitaires Notre-Dame de la Paix in Namen. Het eerste jaar filosofie volgt hij aan het studiehuis van de Nederlandse jezuïeten in het Noord-Brabantse Oudenbosch, de volgende twee jaren aan dat van de Duitse jezuïeten in Valkenburg.

Briljante classicus, mislukte bollandist

Daarna voltooit Poukens zijn klassieke studies aan de K.U.L.Van de Belgische jezuïeten die op dat ogenblik een doctoraatsopleiding volgen, wordt hij de meest geschikte bevonden om een wetenschappelijke loopbaan uit te bouwen.
In 1911 behaalt hij het eerste en het tweede doctoraat in de klassieke filologie. Met grootste onderscheiding promoveert hij op proefschrift over de syntaxis van de Latijnse inscripties in Afrika.

Gedurende de vier jaren theologieopleiding laat hij zich sterk leiden door pater Joseph de Ghellinck, die gespecialiseerd is in de geschiedenis van de middeleeuwse Latijnse letterkunde.

Intussen is zijn doctoraatsverhandeling in het oog gevallen bij de bollandisten, een afdeling van de jezuïeten die zich specialiseert in letteren en wijsbegeerte. Pater Hippolyte Delehaye heeft hem gevraagd of hij wil meewerken. Zo brengt hij van 1911 tot 1914 al zijn vakanties bij de beroemde hagiografen door. Hij helpt er in de bibliotheek en leent zijn medewerking aan hun tijdschrift Analecta Bollandiana.' In het najaar van 1913 engageert de Belgische jezuïetenprovincie de bekwame latinist Poukens als hulpkracht voor de oriëntalist Paul Peeters.

Maar ook al in die periode schrijft hij nogal wat in De Bode van het Heilig Hart. In een bijdrage waarin hij de katholieke studenten erop attent maakt dat ze de natuurlijke beschermers zijn van de arbeider :
" Van den werkman zal het afhangen, of onze samenleving christelijk blijven zal. Van U zal het afhangen, of de werkman christelijk blijven zal ", wijst hij er hen tevens op dat ze, om die opdracht te kunnen uitvoeren, vooral zijn taal moeten beheersen': "Niets is er, dat de menschen zoo zeer met elkander verbroedert als gemeenschap van taal. Niets is er ook, dat ze zòo zeer van elkander vervreemdt als verschil van taal. Wilt gij waarlijk de goede herders worden van uw volk, wilt gij medewerken aan het grootsch ideaal dat de Goede Herder voorstelt met de woorden "Eéne kudde en een herder", dan moet gij U noodwendig leeren uitdrukken op een voor uw volk verstaanbare manier."'

Enkele dagen voor het uitbreken van de oorlog in 1914 tot priester gewijd, verblijft Poukens daarop een tijdje in het Naamse, als aalmoezenier bij de Belgische troepen die daar in de forten gelegerd zijn.'Na het voltooien, in 1916, van zijn derde jaar noviciaat, komt hij op 7 juli van datzelfde jaar bij de bollandisten aan, en wordt hij er op 29 september benoemd. Maar al een jaar later is Poukens bollandist af. Op het waarom daarvan zal hij vele decennia later terugkomen:
"De Duitsers hadden toen juist de Gentse universiteit vervlaamst en ik was zo stout te menen, niet dat zij daar goed mee deden, maar wel dat onze regering na de oorlog hetze!fde zou moeten doen. Dat was te veel voor mijn oversten.Op de bijzonderheden ga ik hier niet in: ik begreep zeer goed dat ik als bollandist niet aan flamingantisme kon gaan doen en verklaarde ook dat ik zulks niet van plan was, maar dat ik ten minste mijn inwendig denken over de Vlaamse kwestie wenste te handhaven. Op mijn vraag daaromtrent kreeg ik echter een negatief antwoord.

Het zwarte schaap

Na die episode blijkt voor Poukens, niettegenstaande zijn schitterend doctoraat klassieke filologie aan geen enkel jezuïetencollege nog plaats. Hij kan zelfs niet als hulpbibliothecaris aan het Leuvense studiehuis aan de slag. Over die periode in zijn leven zal hij later niet zonder ironie schrijven *"Ik was het zwarte schaap en kreeg als status ... Alken, met als opdracht in dat wetenschappelijk centrum heiligenlevens te schrijven! Daarvan heb ik me wijselijk onthouden, maar wel gezorgd (door talrijke reizen in Limburg en vooral naar de Maasstreek) voor mondvoorraad en kolen ten behoeve van het noviciaat, dat toen juist naar Alken was overgebracht."*

Vlaanderen boven

Na tussenkomst van pater Charles Van de Vorst, rector van het Leuvense studiehuis, kan hij na de oorlog toch naar Leuven als secretaris van de reeks Museum Lessianum.

Maar omdat hij zijn bijdrage over de betekenis van de oudchristelijke sacramentum' in de reeks Spicilegium Sacrum Lovaniense in het Nederlands wenst te publiceren, geraakt hij ook daar spoedig in de problemen. Pater de Ghellinck, mededirecteur van de reeks, beschouwt ze als middel tot wetenschappelijk apostolaat, en wil dan ook dat de bijdragen , zeker de belangrijke, in een internationale taal gesteld worden. Poukens vindt die eis niet onredelijk
maar struikelt over het feit dat de Vlamingen nog steeds niet gelijkberechtigd zijn: *"Zoolang we hier (..) onderdrukt worden, werk ik niet mee, ook niet onrechtstreeks, aan de bestendiging van dien toestand."*

Uiteindelijk wordt een compromis bereikt, dat Poukens slechts aanvaardt om van de zaak verlost te raken en om geen herrie te krijgen met zijn oversten: hij zal zijn bijdrage in het Nederlands laten verschijnen in het tijdschrift van de Koninklijke Vlaamse Academie voor Taal- en Letterkunde"", en in het Frans in de Ghellinckreeks.

Christus en Vlaanderen

Naar aanleiding van zijn persoonlijke problemen, de algemene taalstrijd en de gevolgen voor de gewone soldaat tijdens de eerste wereldoorlog, schrijft hij in april 1919: *"Een goed ding is het toch dat ons vervloekt militair veroordeelapparaat nu voor burgers wordt stopgezet. Wat die krankzinnige misdadigers op hun kerfstok hebben, zullen wij ons nog lang herinneren. Beter nog is de volmaakter toepassing der evenredige vertegenwoordiging, wat aan afzonderlijke lijsten en dus aan de Vlamingen zeer te goede zal komen. Onze theologanten wachten altijd tot verbittering de gemoederen versteend heeft. Gezegend land en dito provincie. Als het bolsjewisme ooit naar hier overwaait, zal het een vruchtbaren bodem vinden. Moge Onze-Lieve-Heer ons er voor behoeden."*
Eind maart 1920 meldt pater Valère Fallon aan provinciaal Coemans dat o.m. Poukens, actief meewerkt aan een bibliografisch tijdschrift dat volgens hem de verspreiding van flamingantische boeken wil bevorderen. Fallon is niet mals in zijn oordeel :
''Les difficultés à notre province ne seront pas résolues si les supérieurs ne réprouvent pas en ne prohibitent pas ce qui est condamnable dans le mouvement flamingant..... ''

Rome roept

Midden juni 1920 vraagt generaal Ledóchowski aan de oversten of Vlaanderen over een pater beschikt die bekwaam zou zijn om bibliothecaris te

worden aan de Gregoriaanse universiteit in Rome.
Provinciaal August Coemans antwoordt hem eind juli dat van de leden van zijn provincie enkel Poukens geknipt is voor de twee taken, maar dat hij hem, ook al zou zijn vertrek de vrede binnen de provincie ten goede komen, niet durft aanbevelen. Niet alleen zou de man wel eens kunnen protesteren tegen een zoveelste mutatie, maar hij zou zich ook verbeelden dat de Belgische provincieoversten stiekem geageerd hebben om hem uit het land te krijgen.

Nog in de zomer van 1920 ontvangt Poukens een eigenhandig schrijven van de generaal, met het voorstel naar Rome te komen. Maar de medebroeders aan wie hij raad vraagt, zijn gekant tegen zijn vertrek. Hij meldt dat aan Ledóchowski, en voegt eraan toe dat hij bereid is te vertrekken, maar dat de beslissing niet aan hem mag worden overgelaten. Nooit zal hij vanuit Rome nog iets vernemen.
Jan Baptist Poukens overleed te Antwerpen (Sint-Vincentiusziekenhuis) op 25 maart 1962, in de leeftijd van 79 jaar

Baardmannen en puntneuzen in het Museactron

Thérèse Hendrickx-Godelaine

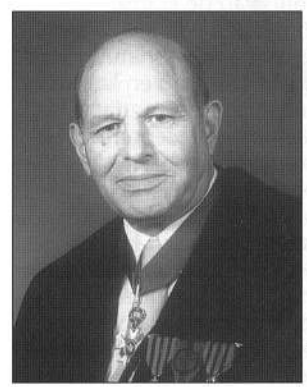

Van 21 december 2002 tot 31 augustus 2003 heeft de vaste collectie van het Archeologisch Museum (Lekkerstraat 5, Maaseik) de plaats geruimd voor een schitterende verzameling 'baardmankruiken'. Op de hals van iedere kan is inderdaad een baardige kop geplaatst tegenover de handgreep. De buik zelf ik ook vaak overvloedig versierd met o.a. blaadjes en medaljons.
De naam 'puntneuzen' verwijst naar de opvallend puntige neus van de gezichten op deze kannen.
De tentoonstelling wordt ingericht door het Drents museum, Assen i.s.m. het Museactron Maaseik en het Museum Booijmans - van Beuningen in Rotterdam, waaruit het grootste deel van de voorwerpen afkomstig is. Bij de tentoonstelling hoort een mooie catalogus (€ 12,50), samengesteld door Christel van Hees, nadat deze kunsthistorica haar doctoraalsscriptie aan de baardmannen had gewijd.
Voor België zal de tentoonstelling enkel in Maaseik te zien zijn. Een aanrader dus voor alle kunstminnende Maaseikenaren. Info Museactron 089-566890.
Webside: www.maaseik.be.

IN MEMORIAM Jos Stryckers

(14 oktober 1921- 27 september 2002)

Jaak Bergers

Op 27 september 2002 overleed te Gent professor emeritus Jos Stryckers na een lang, erg actief en boeiend leven. Hij was aan de universiteit van Gent jarenlang een gedreven en toegewijd professor in de herbologie (onkruidkunde). Hij introduceerde het proefondervindelijk onderzoek voor zijn vakgebied en kreeg wereldfaam als medestichter en president van de *«European Weed Research Society»*. Zijn meertaligheid, werkkracht en volharding waren belangrijke troeven in zijn veelzijdige loopbaan. Hij werd DE expert over alles wat met gewasbescherming en herbiciden te maken had.
Jos Stryjckers behaalde een hele reeks diploma's: landbouwkundig ingenieur, ingenieur waters en bossen, doctor in de landbouwwetenschappen en aggregaat hoger technisch onderwijs. Hij was de auteur van ruim 350 wetenschappelijke publicaties en ontving verscheidene wetenschappelijke onderscheidingen.
Maaseik, waar hij opgroeide en school liep, bleef hem lief. Hij was een trouw en kritisch lezer van ons tijdschrift, leverde zelf enkele bijdragen maar was vooral een nuttige en regelmatige briefschrijver aan de redactie met waardevolle opmerkingen en reacties.
Vooral alles uit de oude doos, toponymische praatjes, Maaseiker spreekwoorden, zegswijzen en uitdrukkingen en het Maaseiker Idioticon waren geliefd leesvoer voor hem.
Hij was gedreven door een correct taalgebruik, had een niet te evenaren woordgevoel. Versprekingen zoals DE Limburg (i.p.v. Limburg), kozijn (i.p.v. neef) wist hij met grote verbale felheid te bestrijden en het verschil tussen verlof en vakantie was er bij zijn vele medewerkers ingebeiteld. Professor Herman Van Langenhove, decaan Faculteit Landbouwkundige en toegepaste, biologische wetenschappen noemde hem in zijn afscheidsrede bij de uitvaart een rechtlijnig en toegewijd professor, nadrukkelijk begaan met onderzoek en onderwijs en boven alles ten zeerste gehecht aan de mensen rondom hem, de studenten, de medewerkers, de ganse universitaire gemeenschap én zijn vele vrienden en geliefde familie.
Zijn Maaseiker en Limburgse roots bleef hij eeuwig trouw. Het verbaasde dan ook niemand dat bij zijn uitvaart ook Jo Eerens' « Limburg allein » te horen was.
Het boek van zijn leven werd gesloten, maar niet vernietigd. Bij heel velen blijven er de dankbare herinneringen.
Want van ons aardse bestaan blijft alleen dat over wat het in het hart en de geest van de anderen achterlaat.

NB: lees eventueel ook in Jg. XVIII (1987)nr.1 p.20-26, "Maaseikenaren extra muros: Jos Strijckers" door Martin Boonen .

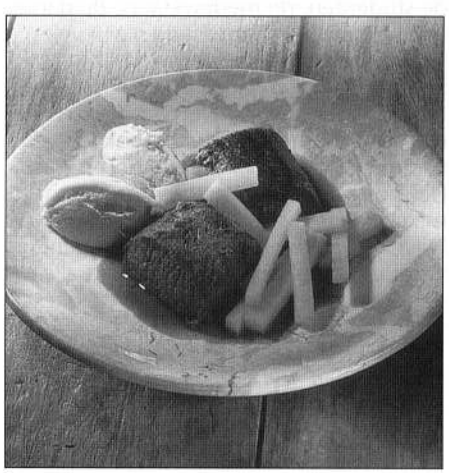
Maaseiker natuur

De Aardpeer (Helianthus tuberosus)

Frans Keijers

Een herfstwandeling of -fietstocht langs onze Maas kan om verschillende redenen speciaal aangenaam zijn. Je hebt er kans een toom trekkende vogels, zoals kraanvogels te zien, aalscholvers en ganzen vliegen af en aan en zelfs nog bloeiende planten kan je er aantreffen: reuzenbalsemien, aardpeer, lancetbladig kruiskruid,...

Over de aardpeer wil ik het nog eens hebben. Zie ook artikel in De Maaseikenaar jg. III, 1972, nr. 1, pag. 11-12 een dertigtal jaar geleden van de hand van Rik Theeuwissen.

Deze hoge planten met zonnebloemachtige, gele bloemen zomen op sommige plaatsen de oevers van de Maas af.

De aanleiding voor dit artikeltje is een toevallig aanbod op de menukaart van een Frans hotelletje in de Sommestreek: ***"Vinaigrette de St.-Jacques aux TOPINAMBOURS"***. Ik was erg nieuwsgierig wat *'topinambour'* wel kon zijn en was verbaasd in het woordenboek te vinden: AARDPEER *(Helianthus tuberosus)*.
Het zal wel aan mijn onkundigheid in keukenaangelegenheden liggen en mijn gebrekkige kennis van de Franse woordenschat, dat ik *topinambour* niet kende. Want nu vind ik het natuurlijk op verschillende plaatsen terug en komt het zelfs voor in het eerste recept, dat beschreven staat in een receptenboekje uitgedeeld door een bank aan haar spaarders.

Hol nu niet meteen naar de Maas om daar de aardpeer te gaan rooien, want de knollen van de wilde plant zijn erg onhandig en onregelmatig van vorm. Je kan beter de tuinvariëteit in de handel kopen.

De aardpeer hoort thuis in de flora bij de familie van de *Composieten* en in het geslacht *Helianthus*, dus familie van de zonnebloem. De Latijnse soortnaam *"tuberosus"* wijst op de wortelknollen, die de plant vormt. Hierdoor kan deze overblijvende plant zich zeer goed handhaven en zelfs beginnen te woekeren. De stengels kunnen een hoogte bereiken van 2 meter en zijn bovenaan vertakt. De bladen zijn lancetvormig, 15 tot 40 cm lang en met een steel van 1 tot 4 cm.
De bloeiwijze is een hoofdje met een doormeter van 4 tot 10 cm met gele buis- en lintbloemen. De plant komt niet altijd in bloei en de bloemen verschijnen vrij laat in de zomer en vooral in de herfst (september - november).

Aardpeer

De late bloei wijst op het uitheems karakter van deze plant. Ze is in Europa verschenen op het einde van de 16de begin 17de eeuw (1614), ongeveer een eeuw na de ontdekking van Amerika.
De aardpeer is inderdaad afkomstig uit Noord-Amerika (haar Italiaanse naam is *Girasole del Canada*) en heeft zich eerst ingeburgerd in het zuiden van Europa en dan heeft ze zich, rond 1600, naar het Noorden verspreid via de grote rivieren. Het is ook mogelijk dat ze zich verspreid heeft vanuit Terneuzen, waar ze reeds in de 16de eeuw gekweekt werd als groente en vandaar heeft ze misschien Zeeland en Vlaanderen veroverd.
In alle geval, de aardpeer voelt zich goed in het Maasland en houdt er stand op de grind- en slibbanken en op de oevers van de Limburgse Maas.
Het is bekend, dat de aardpeer, zoals de schorseneer, ***inuline*** bevat (GEEN insuline!). Dit inuline is een zetmeelvariëteit, die niet uiteenvalt in *glucose*, maar in *fructose*, waardoor de knollen meer geschikt zijn als voedsel voor diabetici. De stof inuline wordt gebruikt bij het vervaardigen van zoetstoffen voor diabetici. Niet alleen de knollen schijnen goed eetbaar te zijn, ook de jonge lentescheuten, die nog geen licht gezien hebben, zouden lekker en mals zijn.
De smaak van de knollen is waterig zoet

Aardpeersoep

De redactie ontdekte een recept van aardpeersoep met doperwten.

Voor 4 personen: 1,25 l groentebouillon, 1 kg aardpeer, 250 g doperwtjes, 2 eetlepels bloem, 1 eierdooier, 1 dl sojaroom, 1/2 citroen, peper en zout.
Schil de aardperen en leg ze in water met een vierde stuk citroen. Doe in de kookpot voldoende water en breng aan de kook. Strooi er de bloem en een snuifje zout bij. Leg de aardperen in het kokend water en laat 10 minuten zacht koken. Giet af en mix de aardperen met 3 eetlepels bouillon. Houdt het vocht eventueel bij om in de soep te doen.
Breng de rest van de bouillon aan de kook. Doe er de aardperenpuree bij. Laat 5 min. verwarmen. Blancheer de doperwten 5 minuten in lichtgezouten water. Giet ze af en pureer ze. Klop de eierdooier los met sojaroom en doe ze bij de hete soep. Roer voortdurend en laat de soep niet meer koken. Doe er peper en zout bij naar smaak. Doe de erwtenpuree eronder. Werk af met bloemblaadjes van de aardpeer en perilla.

De Maaseikenaar, jaargang XXXIV, 2003, nr. 1

en heeft ook wel iets van artisjoksmaak. De Engelsen noemen de groente trouwens *"Jerusalem artichoke"*.

Als toemaatje wil ik nog vermelden dat het nuttigen van deze *"Jerusalem artichoke"*, best gevolgd kan worden door een wandelingetje langs de Maas, niet alleen om de wilde planten ter plekke te bewonderen, maar ook omdat het beter is de opkomende windjes in de wijde natuur aan de Maas vrij te laten, dan om ze, uit beleefdheid, op te houden in een enge buik.

Bibliografie:

Dr. J. MENNEMA, HEIMANS, HEINSIUS en THIJSSE's Geïllustreerde Flora van Nederland (22ste druk) Uitgeverij Versluys 1994.

Richard FITTER, e.a. Elseviers nieuwe bloemengids, Elsevier Amsterdam/Brussel.

Ivo PAUWELS, Heerlijks uit de WERELD, Uitg. KBC/Lannoo nv Tielt.

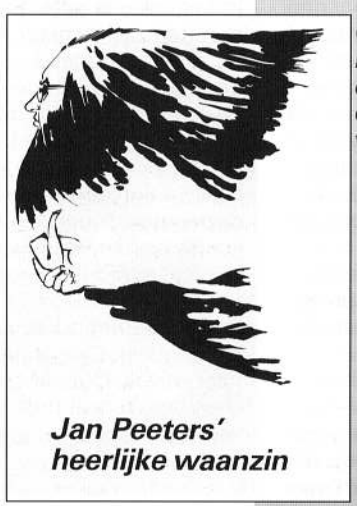
Een louterende gedachte n.a.v. het overlijden op 25 januari 2000 van een veelzijdig Maaseiker kunstenaar: Jan Peeters

Herman Hendrix

Op zeeën van herinnering
komen aquarellen
- wars van zwaartekracht -
etherisch bovendrijven,
rebelse lijnen
spiritueel duelleren
op humor van papier;
wit-zwart.

Woorden
overlopend van narcisme,
laten het kind in me
verwonderd kijken,
kleuren koesteren
met zachte handen,
lachende gedachten
vereeuwigen
achter ironie van glas.

En,
wat er achteraf
ook tussen de regels moge staan
verdrinkt onherroepelijk
in geleidelijke bewondering
van vandaag.

Jan Peeters' heerlijke waanzin

Gesta
blaast een lauwe bries
charisma van zand
over het graf
van de goede moordenaar.

Een Schatboek van Heppeneert

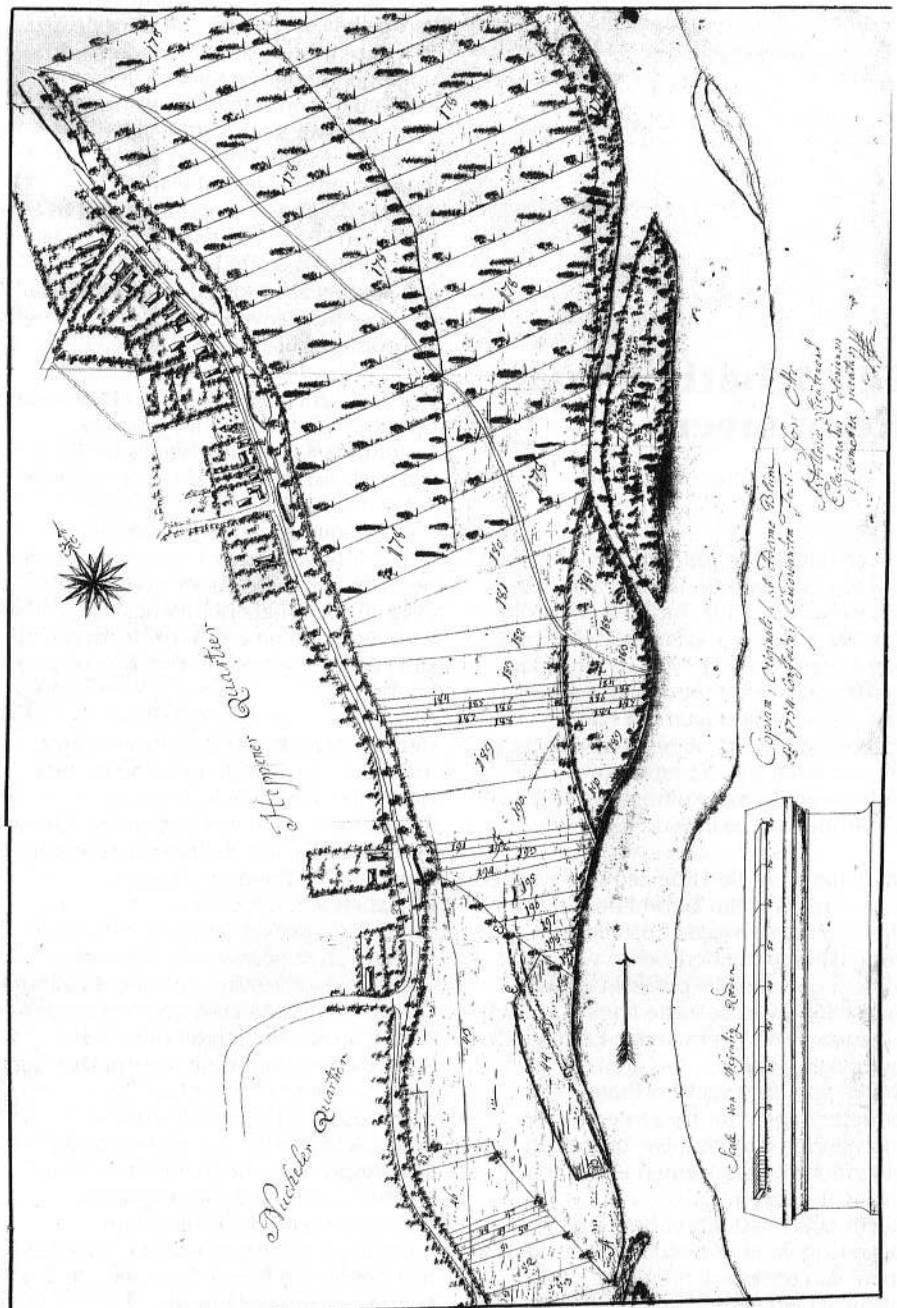
Martin Boonen

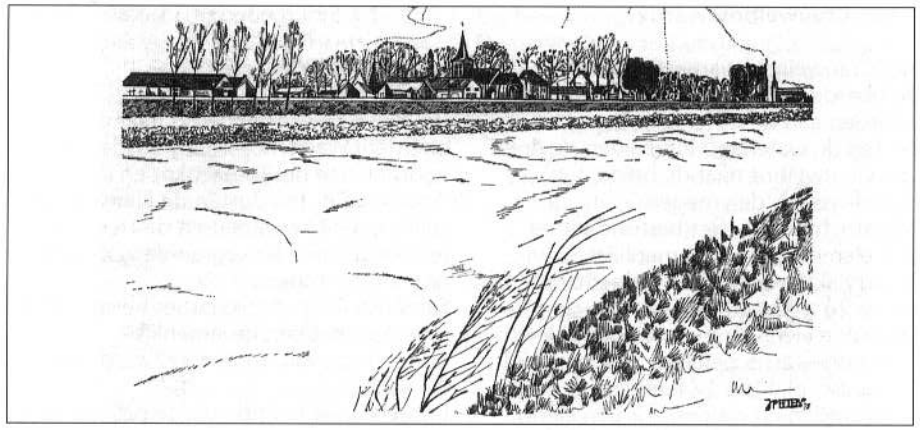
In zijn degelijk artikel "Heppeneert in de tweede helft van de 18de eeuw" (De Maaseikenaar 2002, nr 4) verwijst dhr Raymond Driessen naar een schatboek van Heppeneert uit 1774. Daar onze medewerker Martin Boonen reeds een analyse over dit document had ingediend, meent de redactie dat het de moeite loont ook dit artikel te publiceren, te meer omdat het andere klemtonen op de inhoud legt.

In de loop van de 18de eeuw werden er in veel gemeenten landmetingen verricht die resulteerden in de opstelling van zogenaamde bunderboeken waarin de afmetingen van alle percelen en met vermelding van de juiste ligging en van eigenaars, soms zelfs in een kaart van het betrokken gebied.
Reden van deze vaak kostbare onderneming voor de gemeente, was niets anders dan de juiste grootte van de eigendommen te kennen en dit om fiscale motieven.
Reeds jaren bestond er onder de bevolking van het platteland een grote mate van ontevredenheid over de oneerlijkheid wat de fiscale lasten betrof vooral door het feit dat de zogenaamde grondlasten of "de schat"onbillijk verdeeld waren. Aangezet door de druk van deze misnoegdheid werden pogingen ondernomen om de lasten evenrediger onder de bevolking te verdelen, wat slechts mogelijk was, indien de exacte omvang van de eigendommen bekend waren.
Al deze pogingen mondden haast overal uit in een chaos van conflicten, vooral met de clerus en de kerkelijke instellingen zoals kloosters en kapittels die door het eeuwenoude systeem steeds bevoordeeld waren geweest.

Een onderzoek naar de inhoud van deze bunderboeken is van het grootste belang. Aan de hand ervan is het mogelijk zich een beeld te vormen van het historisch landschap, met de toenmalige perceelsverdeling, de bewoning en zelfs de begroeiing. Verder bevatten deze schatboeken gegevens over de sociaal-economische verhoudingen en ook voor de toponymie kan een bunderboek het nodige belang hebben.

Het register dat hier besproken wordt, draagt op de rug van de band de titel Heppener Schatboeck. Het is in folioformaat en in leer gebonden. Op het binnenblad is met de hand geschreven:
Remis par le Sieur Adam Smeets D'heppeneer le 19 8bris 1807,(teruggegeven door de heer Adam Smeets van Heppeneert op 19 oktober 1807) met daaronder de handtekening *P. Van Herckenrode,.een Franse ambtenaar.*
Adam Smeets werd later meier van Roosteren en handelaar in remplaçanten voor de Franse krijgsdienst. Op 30.9.1802 kocht hij voor Joannes Smeets, ontvanger der domeinen 10 bunder grond in Heppeneert en Elen, afkomstig van de door de Fransen gesupprimeerde kruisheren van Roermond. Hij was het die in 1807 het hier besproken bunderboek aan de Franse overheid bezorgde.
Uit andere bronnen *blijkt dat de officiële*

titel van het schatboek, opgesteld in 1774, als volgt luidt: " Register der landerien en Bossen gelegen tusschen de Limieten des dorps Heppener, verdeelt in twee classen, volgens rapporten der gronden, involgens transactie van den jaeren 1771 en 1773 met de stadt Maeseyck ingegaen door d'ingesetenen en geerfdens der selve dorp voor 't eerste jaer 1774 in schattingen gestelt, te weten de beste gronden ad 5 en de sleghste ad 3 guldens par bounder".
Het register bevat ca 800 bladzijden waarvan er 637 beschreven zijn. De bladen zijn voorgedrukt, zodat alleen de gegevens dienden te worden ingevuld. De maten van de percelen zijn vermeld in kleine roeden, Maaseiker maat of 0,218 are. De tekst bevat haast geen noemenswaardige toponymische gegevens.

Het totale grondgebied van Heppeneert wordt in het schatboek verdeeld in vijf kwartieren:, waarvan de grenzen echter niet worden weergeven.

- Het Hepperschoorkwartier: gelegen links en rechts van de huidige Maastrichtersteenweg
- Het Crauwelboskwartier, bij de boerderij Crauwelbos.
- Het Nuchelenkwartier, genoemd naar Nuchelenhof
- Het Waaierkwartier, in de omgeving van de boerdrij Waaierhof
- Het Hepperkwartier, het dorp en omgeving bij de Maas.

I. Het Hepperschoorkwartier

Het Hepperschoorkwartier lag in het uiterste westen van de parochie, ten noorden begrensd door de vijver, ten oosten de gemene heyde van Heppeneert, ten zuiden de Diepbeek en ten westen de grens met Neeroeteren. Het kwartier bevatte slechts 12 percelen met een totale oppervlakte van 10 306 roeden of 22 ha 46 a 70 ca. Iets meer dan de helft hiervan 5 855 roeden of 12 ha 76 a 39 bestond uit houtwas. De resterende 4451 roeden (9 ha 70 a 31 ca) waren landbouwgronden. Dit alles wegens de eerder zandige bodemgesteldheid. Bewoning was er niet en merkwaardig is eveneens het feit dat slechts één perceel weide en houtwas (709 roeden of 154 a 56 tot een instelling behoorde, namelijk de Maaseiker Armentafel. De rest was particulier bezit van de gegoede Maaseiker burgerij waaronder de families Van Meeuwen, Dierna, Reynders, Verschuyl, Bongaerts en Bollen. Ook J.Lambrichts, Zegers van Wurfeld en de erfgenamen Deeters behoorden tot de eigenaars.

II Het Crauwelboskwartier

Het Crauwelboskwartier, genoemd naar de boerderij Crauwelbos, grensde ten noorden aan de Zaveldijk, ten noord-oosten de waterlaat, ten zuiden de dreef van Crauwelbos naar de heide, ten noord-westen de vroegere Maastrichterweg. Het bestond uit 44 percelen met een gezamenlijke oppervlakte van 30 396 kleine roeden of 66 ha 26 a 11 ca.
Deze percelen waren als volgt verdeeld:
- houtgewas: 5 percelen, samen 5127 roeden of 11ha 17 a 68 ca
- beemden en weiden: 12 percelen, 5579 roeden of 12 ha 16 a 22 ca
- bouwland: 25 percelen, 19 689 roeden of 42 ha 92 a 20 ca

De bewoning bestond uit twee boerderijen, het grote Crauwelbos met huis, weide en tuin, samen 1282 roeden en het minder omvangrijke Waaierhof bestaande uit huis en moesgaerde, samen 127 roeden. Crauwelbos was trouwens ook de grootste eigenaar in het kwartier met niet minder dan 17 979 roeden (39 ha 19 a 42 ca), terwijl Waaierhof in het kwartier 3 248 roeden land bezat (7 ha 8 a 6 ca) en Nuchelenhof 89 roeden of 19 a 4 ca

Andere institutionele eigenaars waren:
- de Kruisheren van Maaseik: 425 roeden: of 94 a 83
- de Maaseiker Armentafel : 246 roeden: of 53 a 63 ca
- de kerk van Heppeneert: 151 roeden: of 32 a 92 ca

- Eigenaars uit de Maaseiker burgerij waren onder andere
- Vlecken: 413 roeden of 90 a 4 ca
- Dr. Eyckholt: 2168 roeden of 4 ha 72 a 62 ca
- Mathijs Driessen : 433 roeden of 96 a 57 ca
- Erfgenamen Jan Bongers : 1639 roeden of 3 ha 57 a 30 ca
- Burgemeester Smeets : 599 roeden of 1 ha 30 a 58 ca

III Het Waaierkwartier

Dit kwartier was genoemd naar de boerderij Waaierhof. Het grensde ten noorden aan het Ganzenkot en de Waaierstraat, ten oosten de Elerweg, ten zuiden de Scherestraat en de Heerweg, ten westen de Elerweg en de waterlaat naar de beemden.
Samenstelling : het kwartier bevatte 208 percelen met een gezamenlijke oppervlakte van 40 264 1/2 roeden of 87 ha 78 a.
De gemiddelde oppervlakte per perceel was 42 a.
- houtwas: 1 031 roeden of 2 ha 24 a 76 ca
- beemden en weiden : 3 667,5 roeden of 7 ha 99 a 51 ca
- bouwland 35 565 1/2 roeden of 77 ha 53 a 26 ca

Bewoning:
- huisplaats, weide en land van Dirck Lenders, 120 roeden of 26 a 16
- plaats waar de afgebrande Steegmanshof gestaan heeft, met bijhorend veld 1430 roeden, of 3 ha.17, eigendom van de heer Van Dam
- huisplaats en land van Dirck Lenders, 60 1/2 roeden, of 13 a 19

De belangrijkste eigenaars:
- Crauwelbos: 3694 roeden of 8 ha 5 a 29 ca
- Waaierhof: 3146 roeden of 6 ha 85 a 83 ca
- Nuchelenhof: 542 roeden of 1 ha 18 a 15 ca

Kerkelijke instellingen en kloosters:
- Agneten Maaseik: 2569 roeden of 5 ha 60 a 4 ca
- Armen van Maaseik: 1022 roeden of 2 ha 22 a 80 ca
- Kruisheren Maaseik: 745 roeden of 1 ha 62 a 41 ca
- Kapittel Maaseik: 987 roeden of 2 ha 15 a 17 ca
- Katholiek Weeshuis Maastricht: 297 roeden of 64 a 75 ca
- Kinderklooster Maaseik: 158 roeden of 34 a 44 ca
- Sionklooster Maaseik: 492 roeden 1 ha 7 a 26 ca
- Kerkfabriek Maaseik: 286 roeden of 62 a 35 ca
- Fundatie Claessens: 40 roeden of 8 a 72 ca
- Kerk van Heppeneert: 987 roeden of 2 ha 15 a 17 ca
- Armen van Heppeneert 337 roeden of 73 a 47 ca

Totaal bezit van de kerkelijke instellingen: 17 ha 26 a 58 ca

IV Het Hepperkwartier

Het Hepperkwartier lag ten zuiden van de Zanderbeek tot aan de woning van de weduwe Hendrick Smeets, ten westen begrensd door de Kropweg en ten oosten door de dorpsstraat. Het geheel bestond uit 197 percelen met een gezamenlijke oppervlakte van 53 309 roeden of 116 ha 21 a 42 ca
- bouwland: 30 023 roeden of 65 ha 45 a 1 ca
- weideland: 3209 roeden of 6 ha 99 a 56 ca
- beemden: 2393 roeden of 5 ha 21 a 67 ca
- Weert (weiden): 17 684 roeden of 38 ha 55 a 11 ca

Bij niet minder dan 16 percelen weide staat vermeld "door de maes afgedreven" De oorspronkelijk vermelde omvang van het perceel werd daarbij doorgestreept en vervangen door de grootte van het resterende deel. Mogen wij hieruit besluiten dat de afkalving te situeren valt in de laatste jaren van de 18de eeuw? Al bij al gingen er niet minder dan 3 ha 50 a 76 ca verloren. Daarnaast vermeldt het register ook een aanwas bij de Koeweert van 2 ha 90 a 92 ca.

De bewoning:
De bewoning van het gehucht situeerde zich zoals nog steeds, zo goed als volledig langs de dorpsstraat.
- Het Pletsmeuleken (nr 1)
- huisplaats en boomgaard van Engel Van Kerck, 43 roeden (nr 13)
- huisplaats en boomgaard van weduwe Hendrick Smeets, 107 roeden (nr 15)
- huisplaats en boomgaard van de erfgenamen Jan Meeuwissen, 61 roeden (16.1)
- huisplaats en boomgaard van de erfgenamen Jan Meeuwissen (nr 16.2)
- huisplaats en boomgaard van de weduwe Lambert Hubens (nr 17)
- huisplaats en boomgaard van Herman Geurts ,115 roeden (nr 45)
- huisplaats en boomgaard van Peter Zegers, (93 roeden, verdeeld in vier percelen van 23 3/4 roeden; (nr 46)
- huisplaats en boomgaard van de weduwe Hendrick Beckers, 90 roeden (nr 47)
- huisplaats en boomgaard van Bartholomeus Housmans, 38 roeden (nr 49)
- huisplaats en boomgaard van Gerard Steskens, 75 roeden (nr 50)
- de lege huisplaats met boomgaard van Hendrick Stappers, 77 roeden (nr52)
  -huisplaats en hoffken van Laurens Van Thoor, 15 roeden (nr 53)
- huisplaats en tuin van Lambert Steskens, 15 roeden, later in twee percelen verdeeld. (nr 54)
- huisplaats en boomgaard van Hendrick Raemaekers, 48 roeden, (nr 66)
- huisplaats en boomgaard van Jan van de Weert, 22 roeden (nr 67)
- huisplaats en boomgaard van de weduwe Jacob Housmans , 22 roeden (nr 68)
- huisplaats en boomgaard van de erfgenamen Jan Lenders, 157 roeden (nr 69)
- huisplaats en boomgaard van de weduwe Jan Wijnen , 92 roeden (nr

70)
- huisplaats boomgaard en land van de weduwe Hendric Smeets, 336 roeden (nr 71)
- huisplaats en moesgaard van de weduwe Hendrick van Weert, 83 1/2 roeden (nr 157.1),
  plus 83 1/2 roeden (nr 157.2)
  -huisplaats en boomgaard van Jan Beckers, 70 roeden (nr 159)

De belangrijkste eigenaars waren:
- Nuchelenhof: 4 427 roeden of 8 ha 22 a 08 ca
- de Geërfdens 17 684 roeden of 38ha 55 a 11 ca

Ook religieuse instellingen bezaten in het Hepperkwartier bepaalde eigendommen:
- Agnetenklooster Maaseik: 531 roeden of 1 ha 15 a 76 ca
- Sionklooster Maaseik: 109 roeden of 23 a 76 ca
- Kinderklooster Maaseik: 538 reoeden of 1ha17 a 28ca
- Kruisheren Maaseik: 1679 roeden of 3 ha 66 a 02 ca
- Kerk van Heppeneert: 1 007 roeden of 2 ha 19 a 53 ca
- de kosterij van Heppeneert: 265 roeden of 57 a 77 ca
- Armen van Maaseik: 617 roeden of 1 ha 34 a 50 ca
- Armen van Heppeneert: 381 roeden of 83 a 6 ca
- Broederschap Sint-Gertrudis: 95 roeden of 20 a 71 ca
- Fundatie Claessens: 579 roeden of 126 a 22 ca

Kloosters en kerkelijke instellingen bezaten er dus samen: 5 811 roeden of 12 ha 66 a 80 ca ,
waaronder 1 362 roeden aanwas.

V.Het Nuchelenkwartier

Het Nuchelenkwartier bestond uit 160 percelen met een totale oppervlakte van 40 893 roeden of 89 ha 14 a 67 ca, waarvan 22 ha 07 a 03 ca weiland en beemden en 67 ha 08 a bouwland.

Wat de bewoning van het kwartier betreft: er lag maar één enkele boerderij namelijk de Hof van Nuchelen, huysplaets, hoff en boomgaaerd" samen 484 roeden.

De belangrijkste burgerlijke eigenaars waren:
- Nuchelenhof met 15 519 roeden of 33 ha 83 a 14 ca
- Crauwelbosch met 452 roeden of 98 a 54 ca

Kloosters en kerkelijke instellingen
- Kruisheren van Roermond : 3 179 roeden of 6 ha 93 a 02 ca
- Agneten klooster van Maaseik : 2 826 roeden of 616 a 07 ca
- St.-Landrada-beneficie van Bilzen : 1 355 roeden of 2 ha 95 a 40 ca
- Armen van Maaseik : 1025 roeden of 2 ha 23 a 45 ca
- Kerk van Aldeneik : 645 reoden of 1ha 40 a 61 ca
- Kruisheren van Maaseik : 626 roeden of 1ha 36 a 47 ca
- Armen van Elen: 680 roeden of 1 ha 48 a 24 ca
- Kerk van Heppeneert : 196 roeden of 42 a 73 ca
- Armen van Heppeneert : 140 roeden of 30 a 52 ca
- Kerk van Elen : 546 roeden of 1 ha 19 a 03 ca
- Commanderij van Gruitrode : 645 roeden of 1 ha 40 a 60 ca

Volgens een register van 1748 waren er 30 huizen, terwijl de Franse volkstelling van 1796 er zelfs 36 vermeldt.

Gemiddelde grootte van de percelen:

Hepperschoorkwartier: 1 ha 87 a 25 ca
Crauwelboskwartier: 1 ha 50 a 60 ca
Nuchelenkwartier: 55 a 72 ca
Waaierhof kwartier : 42 a 20 ca
Hepperkwartier: 58 a 10 ca

Bezittingen van kerkelijke en liefdadigheidsinstellingen

- Hepperschoor: 154 a 56 ca
- Crauwelboskwartier: 179 a 20 ca
- Waaierboskwartier: 17 ha 26 a 58 ca
- Hepperkwartier 12 ha 66 a 80 ca
- Nuchelenkwartier: 25 ha 86 a 14 ca

Totaal: : 59 ha 13 a 28 ca of 15, 5%.

Ter vergelijking:
Register 1748

In 1748 werden lijsten opgesteld van de huizen der gemeenten met het oog op het innen van het zogenaamde schouwgeld, een belasting die voor iedere haard of schoorsteen diende te worden betaald. De lijst voor Heppeneert die bewaard is gebleven, werd opgesteld door Laurens Wijnen "capiteyn van Heppenert en landtmeter van sijnen geheymen Raede". Onder de lijst noteerde de samensteller: dese hier vooren geschreven sijn de naemen der personen ende oock het getal der vuurplaetsen, de welcke sigh in ons dorpken van Heppeneert bevonden uytgenoemen de backoevens"
Volgens deze gegevens telde Heppeneert in 1748 30 huizen met 41 vuurplaatsen. Twee huizen waren onbewoond.
(Registers Etats nr 97 f 175-176, RAH)
Zie hierover J.Grauwels, Limburgse Volkstellingen uit der 18der eeuw, in: Limburg XXXVI (1957), p 267-269 en 285-289 en 309-314)

Totaal der gronden in bezit van kerkelijke instellingen: 25 ha 86 a 14 ca.

Globaal overzicht

	Totale Opperl.	Aantal Percelen	Bouwgrond	Houtwas	Weiden en beemden	Bewoning
Hepperschoor	22 ha 47 a12	43%	57%	0%	0	
Crauwelbos kwartier	66 ha 26 a	44	65%	17%	18%	2
Waaierkwartier	87 ha 78 a	208	88,5 %	2,5%	9%	2
Hepperkwartier	116 ha 21	200 ??	56 %	0 %	44%	22
Nuchelenkwartier	89 ha 15 a	160	75 %	0 %	25 %	1
Totaal	381 ha 87 a	724	69 %	7 %	24 %	27

Lijst van de huizen en hun bewoners in 1748

- Laurens Wijnen, Capiteyn ende halfman op Nuchelen hoff. Eigenaar was de Edele Heer Baron de Stockhem, heer van Vieuxwallef , woonachtig te Luik. Twee haarden.
- Weduwe Fredericus Bilsdorf, halferse en posthelderse op Crauwelboshof. Eigenaar was de heer de Bors, postmeester-generaal te Maaseik. Vier haarden.
- Joes Michiels, halfman op Waaierhof. Eigenaar was secretaris Craens van Maaseik. Twee haarden.
- Philip Meeuwissen, halfman op Steegmanshof. Eigenaar was advokaat Smets van Maaseik. Twee haarden.
- Erfgenamen Jacob Stappers, eigenaars. Een haard.
- Dirck Lenders, eigenaar.Een haard.
- Erfgenamen Jan Lenders, eigenaars. Onbewoond.
- Weduwe Severijn Jonckheyt, eigenaar. Een haard.
- Antoon Syben, eigenaar. Een haard.
- Dirck van de Werd,eigenaar. Een haard.
- Coenradus van de Werd, huurder. Eigenaar Dirck Lenders. Een haard.
- Erfgenamen Jan Huysmans, eigenaars. Een haard.
- Dirck Huysmans, eigenaar.Een haard.
- Jan van de Bergh, eigenaar. Een haard
- Laurens van Thoor, eigenaar. Twee haarden.
- Lambert Steskens, eigenaar.Twee haarden.
- Dirck van de Werd, eigenaar.Een haard.
- Weduwe Jan Styappers, eigenaar.Een haard.
- Geurt Steskens, eigenaar. Een haard.
- Herderick Ramaers. Eigenaar Geurt Steskens. Een haard.
- Erfgenamen Wilm Husmans, onbewoond.Een haard.
- Herderick Beckers, eigenaar. Een haard.
- Jan Wijnen, eigenaar. Een haard.
- Erfgenamen Gielis Aelfers. Een haard.
- Joanna Peeters, eigenaar. Een haard. Weduwe Peter Meeuwissen, eigenaar. Twee haarden.
- Jan Meeuwissen, eigenaar. Twee haarden.
- Henderick Smets, eigenaar. Twee haarden.
- Coenradus van de Werd, eigenaar. Een haard.
- Aen de kercke een sakerstie van Peter Coolen, supprior van de eerwaerde Paeters Cruysheren tot Maeseyck en pastoor in Heppenaert.

Carnaval Een halve eeuw geleden

Jessy Pex-Marot

Het moet het jaar 1952 of mogelijk 1953 geweest zijn. De Hepperwijk had besloten - als bijdrage tot de halfvastenstoet - de vier hoofddeugden van elke Maaseikenaar uit te beelden door een prachtige praalwagen met bijhorende dansgroep.
Elk der vier zijden stelde één der Maaseiker deugden voor: kaal, lui, lekker en hovaardig.

De hierbijgevoegde foto stelde het gedeelte "lui" voor. De heer Jean Brauns zaliger, de latere Prins Carnaval, stelde

zijn imposante figuur belangloos ten dienste van deze eigenschap.
Zijn entourage bestond uit enkele jeugdigen uit de Hepperwijk
Op de foto herken ik van links naar rechts: Marie-Louise Mondelaers, Freddy Marot en Marie-Thérèse Neel.
Onderaan links Jacqueline De Langhe en Betty Purnot?
Het rechter wagengedeelte stelde waarschijnlijk de deugd "lekker" voor.
Het uitgekozen "lekker stuk" werd spijtig genoeg door de fotograaf onthoofd. Aan haar voeten is enkel nog Jaak Renet te herkennen.
Het grootste deel van de Hepperjeugd, bij wie ikzelf, vormde de bijbehorende dansgroep. We hadden in de stadsfeestzaal, waar ook de Muziekschool gevestigd was, een passend liedje moeten instuderen. De tekst hiervan luidde als volgt:

Lui, lekker, hoevaerdig en dao bi-j nog kaal,
di-j erfkwaol höbbe ze in Mezeik.
Sins iêwe al heerst di-j veervoudige kwaol
In het stedsje der sjilders Van Eyck

Kal neet van get werk, bestèl gein nów kleid,
Maak het maar zelf, ge kri-jgt het waal klaor,
Den zeet ge geholpe, den zeet ge ówt het leid:
Eine vakman dae is hi-j zoe raar!

Ze hawte van pinte, van Stella en Bock,
Ze hawte van i-jskraem en kook.
Det vèndt ge uveral, es het det mer is ...
och God!
Langs hi-j en langs dao en op den hook!

Es pauwe zoe fier goeën ze uver de straot
In mantel en jas, hieël prefect,
Mer waat in de winkel nog te krèjje steit,
Dao zwi-jge ze van det het verrekt!

Maaseiker straattafereeltjes van weleer ...

Simone Kerkhofs-Swartenbroekx

In mijn verste herinneringen spelen ze zich af in de omgeving van mijn geboortehuis, op en rond de Markt.
In onze buurt woonde pastoor Vanderdonck en zijn meid, Marie.
Zonder mij nog bepaald zijn gezicht te herinneren, zie ik de bejaarde priester-op-rust in toog en met baret, al wandelend zijn brevier lezen onder de lindebomen. Ik hoor mijn mama nog zeggen: 'Gank Menieër Pestoeër ins 'n hendsje gieëve'... hetgeen ik als gehoorzaam klein meisje natuurlijk deed.
Ik zie ook nog heel goed vóór mij oud-burgemeester Verkissen met bolhoed en fijn omrand brilletje, die zijn hondje uitliet en dokter Quix die per 'motocyclette' of 'tuf' zijn verder afwonende patiënten ging bezoeken.

Op de hoek van de Markt en de Boomgaardstraat 'vergaderden' dagelijks enkele mannen, van wie ik de timmerman, Frans Silkens, het best kende. Zij stonden daar blijkbaar altijd de nieuwtjes van de dag te bespreken. Silkens kon (zo heb ik vaak horen vertellen) heel gevatte dingen zeggen en opmerkingen maken. Op zekere dag moet hij eens een ongeval hebben gehad. Ik weet nog hoe zeer ik onder de indruk was toen ik hem op een berrie zag wegdragen naar het hospitaal. Een ander evenement dat mij is bijgebleven, is dat ik met mama - samen met een menigte andere mensen - de overleden burgemeester Timmermans ging groeten, die opgebaard lag in het met rouw behangen stadhuis ...
De huizen waar men destijds over een drinkwaterput beschikte waren eerder zeldzaam. Daarom trok elke buurtbewoner met kan of emmer naar de openbare pomp. Op ieder perk van de markt kon je je naar hartelust van zuiver en fris drinkwater voorzien.
's Zaterdags, kort na de middag moest ieder vóór het eigen huis 'de pool kieëre', zodat het afvalwater in een lager gelegen opvangputje terechtkwam.
Vóór de tijd van de talloze wasmiddelen van vandaag, zag je huisvrouwen of inwonende dienstmeiden met de wasmand op de 'krówkar' naar de 'bleik' naast de 'Bosbieëk' trekken. Het wasgoed werd daar op het gras uitgespreid, waar het door de zon in volle natuur sneeuwwit gebleekt werd.

Om allerlei pakken en bestellingen, die per trein in het station aankwamen, goed en wel aan de bestemmeling te bezorgen, had je 'Toeën van de camionage', die met een grote wagen, getrokken door een paard, over de straatstenen ratelde.
Iemand die ook geregeld in het straatbeeld opdook was de belleman of 'ómreuper'. Hij hanteerde dapper zijn bel om de mensen naar buiten te roepen, hield halt op vaste plaatsen en kondigde met luide stem een of ander belangrijk bericht aan. Dat begon altijd zo: 'Dao wuurd vandaag aan eederein bekènd gemaak: .... '
Soms had in ons stadje een openbare verkoop plaats van de inboedel van een huis. Alle bezittingen werden binnen en buiten tentoongesteld. Achter één der open vensters zat de notaris met zijn klerk en vóór de woning troepten tal van liefhebbers en nieuwsgierigen samen. Er werd aangeprezen, geboden en gehoogd tot op het spannende moment waarop de notarisklerk driemaal met een hamer op tafel klopte en riep: 'Einmaol,...andermaol .... dörde maol!'... en het te koop gestelde stuk van eigenaar veranderde.

Regelmatig zag je lange rijen jongens of meisjes op wandel gaan, begeleid door een frater, een zuster of een 'mère'. Het ging dan ofwel om de doofstomme en blinde kinderen die aan de Fraters of aan de Zusters van Liefde toevertrouwd waren ofwel om de 'pensionairekens' die in het 'Groeët kloeëster' bij de Ursulinen hun opleiding kregen.

Tal van beelden in verband met het religieuze leven van toen zijn thans ook helemaal verdwenen of gewijzigd.
Zodra mogelijk na de geboorte werd een kindje gedoopt. De vroedvrouw droeg de baby in een grote witte sjaal naar de kerk, vergezeld natuurlijk door peter en meter. Ofwel gingen ze te voet ofwel met koets en paard. Op de bok zat dan Leo Severijns, uitgedost met hoge hoed en zwart feestkostuum en aan de 'smik' die hij hanteerde zat een wit strikje.
Bij begrafenissen was hij de voerman van de lijkwagen. De overledene werd aan het sterfhuis afgehaald door een priester en misdienaars of indien het te ver buiten het centrum was, ging 'de geestelijkheid' de begrafenisstoet tegemoet tot aan één der 'poorten'.
Iedere eerste Vrijdag werd de Communie aan de zieken gebracht door een priester in witte kerkkledij, voorafgegaan door een misdienaar, die met een bel aankondigde dat 'Ons Hieër' op weg was en alle mensen op straat knielden neer. Hetzelfde speelde zich af als een stervende 'bediend' werd.
Eerste communiekantjes hadden vaak matrozenpakjes aan.
Plechtige meisjescommunicanten droegen een feestelijk lang wit kleed en een 'voile' en de jongens - meestal voor 't eerst - een lange broek. Met een dik missaal in de hand stapte ieder tussen pa en ma fier kerkwaarts.
Voor een 'chique' trouw was er steeds veel publieke vrouwelijke belangstelling. De kijklustigen schoolden samen aan het stadhuis en zodra de eerste koets aan de markt verscheen klonk het luid: 'Ze kómmen ààn, ze kómmen ààn!'

Een belangrijk evenement was de jaarlijkse processie. De straten waren bestrooid met fijngesnipperd gekleurd papier en de huizen gevlagd en versierd met kruisen, heiligenbeelden, kaarsen en bloemen.
Toen ik zowat 7-8 jaar was, verhuisden we van de Markt naar de Koning Albertlaan. Mijn bomma vond toen dat we toch 'zoeë wujd bówte de port' gingen wonen!
Aan de Bospoort was de 'tramstatie'. Vandaar vertrokken - puffend en fluitend - de stoomtrams voor 'Tongeren, Leopoldsburg en Weert.
Ik heb ook nog de 'oude statie' van de spoorwegen gekend, vanwaar de stoomtrein via de mijnstreek van Waterschei, Zwartberg en Winterslag naar Hasselt reed, om daar aansluiting te geven naar het verre 'binnenland'.
Halfweg de jaren '30 werd de nieuwe 'statie' ingehuldigd, die echter geen lang leven beschoren is geweest.
Rond die tijd opende ook de pas gebouwde kazerne haar deuren en bepaalden de 'grenswachters' mee het stadsbeeld van Maaseik. Onder commando van een overste marcheerden of fietsten ze in groep door onze straten, op weg naar hun oefenterrein. De komst van de militairen bracht heel wat leven mee en voor menig meisje van huwbare leeftijd de gedroomde 'ware Jacob".
In die vooroorlogse jaren kreeg Maaseik heel veel Hollanders op bezoek. De gulden was toen 20 frank waard, waarvoor ze 20 pinten konden drinken of 20 'pateekes' konden kopen. Vooral het toenmalige 'Statiekwartier' met de

vele cafeetjes was in trek bij de Hollandse mannelijke jeugd.

... Sinds dit alles zijn er tientallen jaren verlopen en is er onzeglijk veel veranderd op allerlei gebied. Ik wil zeker niet beweren dat alles veel beter was in die 'goede, oude tijd', maar al die eenvoudige, simpele dingen die mijn kinderjaren zo warm hebben gekleurd, draag ik mee als kostbare herinneringen waarvan ik nog steeds intens genieten kan.

WERKGROEP DOCUMENTATIE

Marcel Cuyx

Aan het opruimen? Grote schoonmaak of verhuis? Misschien vindt u ergens in een doos of in la documenten die betrekking hebben op Maaseik. Misschien wil u ze weggooien. Doe dit niet, maar bezorg ze ons.
Doodsbrieven, doodsbeeldjes, foto's, prentbriefkaarten, affiches, uitnodigingen, documentatie over een Maaseikse vereniging, krantenknipsels, notarisakten... Als u wilt, maken we een kopie en krijgt u het origineel terug.

U kan uw vondsten bezorgen in ons lokaal, Eikerstraat 3, eerste verdieping, elke maandag en donderdag van 10u tot 12u.

U kan ook een afspraak maken; tel. nr. 089/564408 (I. Kraewinkels)

Wist ge

1. dat er voor genealogen een interessant zoekprogramma op het internet te vinden is, nl. http://www.nationaalarchief.nl/default2.asp ;
2. dat het stadsbestuur beslist heeft een jaarlijkse bijdrage te leveren aan de stichting Pelgrimswegen ter bewegwijzering van het St.-Jacobspad van Venlo, via Aldeneik, Maaseik en Maastricht naar Santiago de Compostela;
3. dat het Davidsfonds, de Maaseiker Gidsenbond en de Pater Sangerskring samenwerken bij de inrichting van
   * Een tentoonstelling onder de titel "Wie is wie? Hoe heiligen herkennen?", zat. en zon. 15, 16, 22 en 23 maart 2003 in de gerestaureerde Capucienenkerk, ingang Loerstraat. Lezing door prof. Claes.
   * De nacht van de geschiedenis met het project "Chambres d'amis". Onder begeleiding van een gids worden een aantal historische panden opengesteld voor het publiek op 25 maart 2003 tussen 19 en 23.30 uur. In ieder pand zal een plaatselijke kunstenaar aanwezig zijn. Inschrijven noodzakelijk. Deelname in de kosten € 5.
4. dat In de loop van juli, augustus en september 2003 het Davidsfonds zijn jaarlijkse zoektocht in Maaseik organiseert. Info M. Slangen 089-567440.
5. dat Mathieu Daemen, oud-bibliothecaris van Maaseik, een genealogische studie van 180 pagina's uitgaf over de stamboom Daemen, gekruid met veel anekdotes, foto's, gedachtenisprentjes, enz. Info: el. 011/22.70.52.
6. dat onze redactiesecretaris thans de titel mag dragen van "Ere-voorzitter van de Raad van Bestuur van Achterolmen", dit na een voorzitterschap van 25 jaren. Proficiat!

Religieuze route voor sportieve Maaseikenaren

Op de fiets van Maaseik naar Spanje

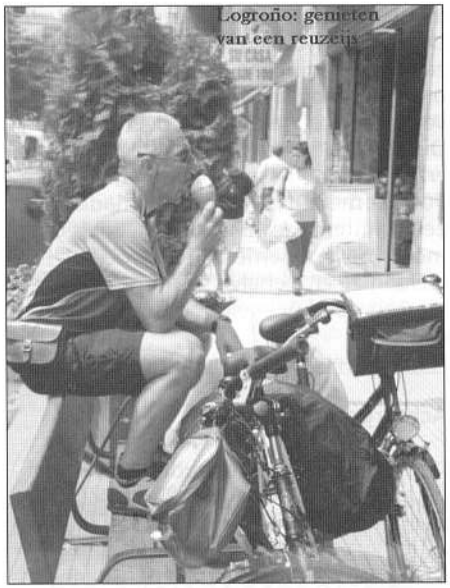
Erik Nysten/Arno Latour

Als je in de zomer van Maaseik, of beter St Jean Pied de Port naar het Spaanse Santiago de Compostela wil fietsen, moet je eerst en vooral goed gek zijn. Verder moet je beschikken over enige kennis van geschiedenis en aardrijkskunde, in een meer dan behoorlijke fysieke conditie verkeren, en zo gewiekst zijn aan je echtgenoot een origineel cadeau voor je vijftigste verjaardag te vragen. Dat deed Mieke Deckers, en partner Eric Nijsten was eraan voor de moeite. Samen fietsten ze 900 kilometer naar Spanje en hadden een schitterende vakantie. En, zoals dat moet voor moderne bedevaarders hielden ze er, behalve stramme spieren en een goed gevoel, ook een website aan over : www1.freeweb.com.ecompostela/

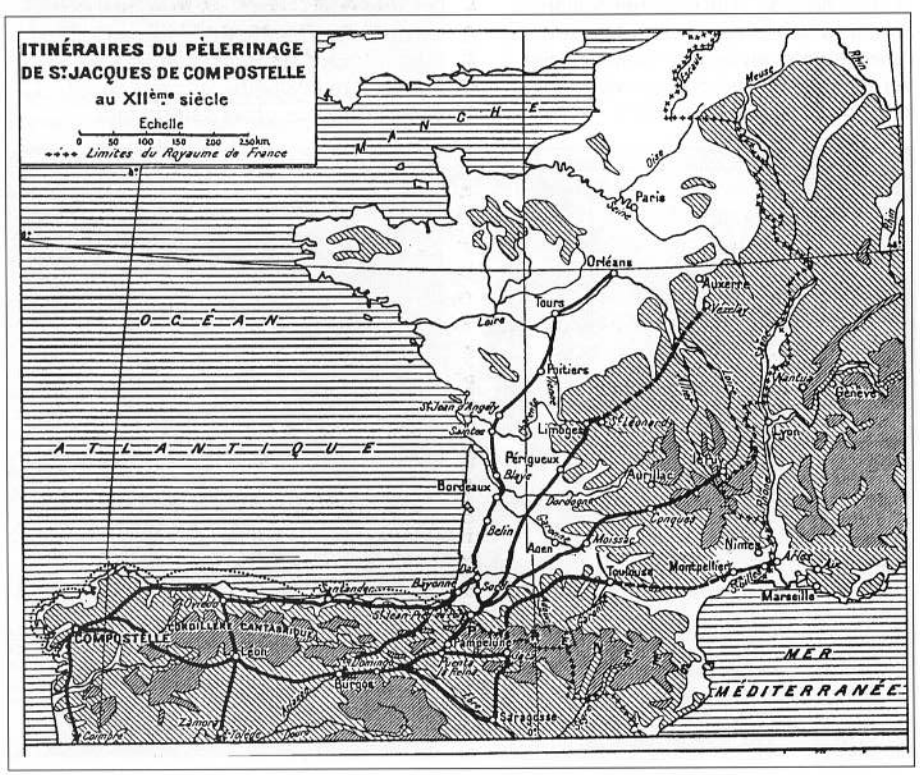
Achtergrond

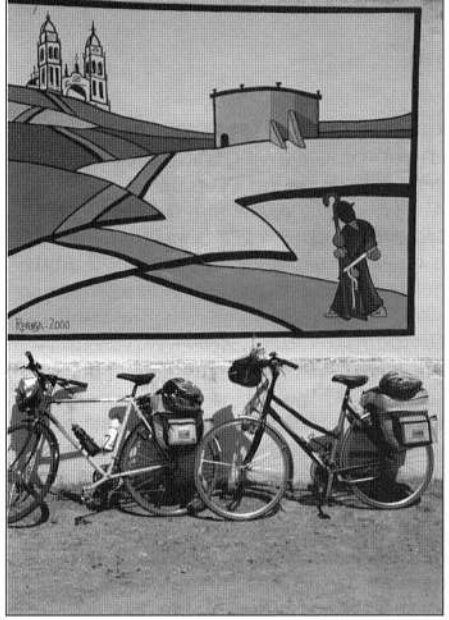
Jacobus de Meerdere, oudere broer van de apostel Johannes, stierf in 44 v.C.. de marteldood in het Jeruzalem van koning Herodes. Zijn leerlingen brachten zijn lichaam over naar de Spaanse provincie la Coruña in Galicië, waar hij het christendom had geïntroduceerd. Zijn lichaam werd daar bijgezet in een Romeins mausoleum, en verdween langzaam in de nevel van de tijd.

Logroño: gemeten van een reuzeijs

Pas in 800 ontdekte een kluizenaar het graf van Jacobus . Hij zag in een visoen een heldere ster (Latijn : stella) boven het graf van Sint-Jacob (Sant Yago) in een verlaten veld
(campus). Dankzij zijn spirituele detectivewerk werd het graf herontdekt en de naam Santiago de Compostela was geboren.
Vanaf de 9de eeuw trok Santiago duizenden pelgrims en werd de derde grote christelijke bedevaartsplaats, naast Jeruzalem en Rome. Al vlug ontstonden vaste routes, waarlangs kapellen en ziekenhuizen werden gebouwd. Deze routes versterkten vooral de regionale en interregionale contacten. Via de Sint-Jacobsroute drong de Franse Romaanse architectuur door tot in Noord - Spanje, en beïnvloedde de Arabische cultuur vanuit Spanje het Zuiden van Frankrijk.

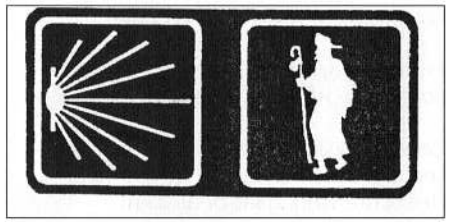
Ook van onze streken werden vaste routes gevolgd, grofweg langs de Europese rivieren vanuit Roermond naar Vézelay en Parijs, de twee verzamelpunten voor pelgrims uit de Nederlanden, Duitsland en Engeland. De Raad van Europa heeft in 1987 de volledige pelgrimsweg uitgeroepen tot Europees cultureel erfgoed, dus ook de 114 in Limburg bewegwijzerde wegen.

Op deze wegwijzers staat een gestileerde Sint-Jacobsschelp.Net deze schelp werd in de hoogdagen van de pelgrimstochten een gebruiksvoorwerp. Dorstige pelgrims gebruikten het om water te scheppen uit fonteinen of waterlopen. Ook de religieuze symboliek van het levende water, waaraan ook het doopsel schatplichtig is , is nooit ver weg. De pelgrimsfiguur zelf is afkomstig uit Sarria, een Spaanse stad op 100 kilometer van Santiago.

Fragmenten uit het reisverslag

Maandag 8/7/02 : St. Jean-Pied-de-Port - Pamplona. Afstand 72 km

Zeven klokslagen van het aanpalende kerkje wekken ons uit onze dromen.
Het echte werk gaat beginnen!
De bagagebeslissing is gevallen: we pakken alles mee. Je weet maar nooit!
In Valcarlos (km 12) staat een eerste bord - "Santiago de Compostela 825 km". Het heeft al veel afgezien en zien afzien.
Kerk gesloten, de "curé" is niet thuis. dus geen zegen en geen stempel.
Zijn vast van plan om dagelijks het nodige aantal stempels te verzamelen in onze geloofsbrief. Als bewijs, contact, sfeersnuiven, bijgeloof....?
Van hieraf begint de klim naar Puerto de Ibañeta, we volgen het dal van de Rio Luzanne, heerlijk groen met regelmatig stukken van 10 percent.
Lekker gezond zweten. Mieke trapt en zweet enthousiast mee.
Uit de bocht duiken luid roepend twee fietsers op. Martin en Jeanine uit "Ootelle".
Twee weken geleden in Houthalen vertrokken.
Twee Spanjaarden rijden voorbij. We zijn al met zijn zessen.
De vrouwen vinden het klimmen moeilijk, de mannen doen stoer.
Plots duikt uit de tegengestelde richting een grijze auto op. Hij vertraagt, druk gezwaai van de chauffeur. Mieke herkent Jan Wieërs.
Nu al, we hadden nochtans pas afspraak om 16.00 in Pamplona. Spreken af op de top.
"nog 5 km", zegt Jan, meer om ons moed te geven dan exacte wetenschap.
Jan is niet te houden, overal duikt hij als fotograaf op. Geniet van ons labeur?
Boven bal ik spontaan mijn vuist. I did it!...
Feliciteren elkaar. Ook de Spanjaarden krijgen een high-five.
Na 10 min bereikt Mieke de top.

Gezwind en tevreden.
De Pyreneeën zijn overwonnen zonder afstappen!
26 km in 2.25 u., ruim een kwartier sneller dan de hotelbaas voorspeld had.

Dinsdag 9/7/02, Puente la Reina - Estella: 22 km

1.30u.: Mieke sleept met telefoonboeken:"wie ga je nu nog bellen?", mompel ik.
"niemand, enkel het hoofdeinde van het bed verhogen. Bevordert de slaap en kalmeert de maag." Wordt een traditie.
In het dorp mail ik mijn eerste verslag.
Los uit de pols. Mieke kijkt over mijn schouder mee. Moeilijk toetsenbord, dus veel typefouten. Om 12.15u zijn we eindelijk weg. De zon steekt. .
We klimmen Puente la Reina uit over 2,5 km. aan 7 %. Mieke heeft het moeilijk. Een ambetante hond brengt haar aan het schrikken. Hoe ver is in godsnaam 2,5 km bergop zonder teller?
Een lange dorstige afdaling. Eindelijk een tankstation met fris. Mieke stelt vast dat de bagage fout zit. Zij sleurt mijn 11 kilo mee, ongeveer 4 kilo te veel.
"Vandaar die moeilijke klim", zegt ze . Ik laat haar . Het is mijn blunderdag.
Klimmen via de N111 naar Lorca, weer 7 %. Blijkbaar de standaardmaat van de Spaanse wegenbouwers.
Op het centrale plein van Lorca drinkt Mieke een originele cappuccino. Een echtpaar uit Duffel worstelt met "een sangriake"van een liter. Waren in Pamplona op San Firmin.
Indrukwekkend... maar één groot delirium. Iedereen gekleed in rood en wit. Alles komt rechtstreeks op TVE, de kranten staan vol foto's, commentaren en voorbeschouwingen. Moeten ook eens kijken.
Al bij al een fijne fietsdag. Lekker kort en tijd genoeg om alles te bekijken. De N111 is redelijk druk. Tussen 13 en 16.00 u. is het te heet. Te vermijden, indien mogelijk.

Dinsdag 10/7/02: Estella - Navaretta : 66, 8 km.

Van op de eerste rij de stierenloop gevolgd. De ontbijttafel staat pal onder de tv. Kwart voor acht. TVE gaat rechtstreeks.Alle aandacht gaat naar één punt: de tv. Bouwvakkers komen binnengelopen.Vertegenwoordigers drinken een koffie...
Stipt 8.00u. De "run". Spektakel van de bovenste plank. Belangstelling navenant. 4 min later is alles voorbij... Navarra herneemt zijn dagtaak. Wij kijken verbaasd/verdwaasd naar de talrijke herhalingen.
We tapassen op het marktplein van Viana. Spaans-gezellig-druk. De fietsen en mijn dagboek binnen handbereik. Peregrino's komen en gaan. De refugio is proper en gezellig.
Raken de weg kwijt bij het buitenrijden van de stad. Een oudere mevrouw zet ons op het goede spoor, alweer extra kilometers.
8 km vals plat, koud, wind tegen en vooral geen "jus" in de benen. Het loopt niet, ook niet bergaf. We doen bijna 2.30 u. over 30 km. De stemming blijft echter goed.
Pater Alfonso Labarta, een augustijner Fremdenführer auf deutsch, en potdoof "zingt"ons door het Monestario van Yuso..... een sensatie.
Buiten komt ook de zon piepen. De 28 km naar Santo Domingo fietsen plots soepel. We doen geen trap te veel.
Krijgen ons eerste spontaan applaus. Raar, maar het geeft een goed gevoel
Met zeepsop en een stuk beddenlaken (de receptionist was een en al medewerking) de fietsen gepoetst en nagekeken. Alles o.k.. Alles loopt weer als

gesmeerd en schakelt prima.
Op het kamerterras maak ik me de bedenking dat 50 à 60 km per dag ideaal is. Alle tijd om rond te kijken, niet forceren op de vele hellingen, tijd voor een hapje en een drankje, op tijd op onze bestemming en alert voor onverwachte dingen: slapende honden midden op de weg, moeilijke bochten, gevaarlijke kruispunten, moeilijk te vinden gele pijlen enz. enz.... Bovendien proberen we de laatste honderden meters naar de dorpjes telkens de camino te volgen, het contact met de peregrinos wordt zo veel makkelijker. Altijd is er in of aan de refugio wel een boeiend gesprek. Zo'n refugio is altijd een gezellige boel. Het trekt, maar de onzekerheid over de kwaliteit van de bedden schrikt me toch af.

Vrijdag 12/7/02: St. Domingo - Burgos: Afstand 83 km

Ontbijt met alles erop en eraan. Nemen fruit en cake mee voor een lange, moeilijke dag. Vertrekken met een klein hartje. Volgens de kaart een lange rit en zwaar reliëf.
Het begin valt echter reuze mee. We rijden door een schitterende graanvlakte. Alles geel. Het gaat vlot: het eerste uur een gemiddelde van 20 km.
De 7 km naar Villalomez stijgt zacht en de weg is afgezoomd met een prachtig bloemenbed: tientallen verschillende bloemen vol vlinders begeleiden ons. Geen enkele tuinarchitect kan dit ooit uittekenen. We plukken elk een boeketje en bevestigen het aan onze stuurtas. De weg blijft rustig klimmen en is mooi.
Mieke neuriet "op het dak van de wereld"...
Rijden om 15.30 u. Burgos binnen. Ideaal tijdstip: de winkels zijn nog gesloten en de siësta is nog niet afgelopen: weinig verkeer.
El Cid kijkt uit op de gotische kathedraal en haar plein. Charmant, maar te duur.
Ik geniet van mijn dagelijks bad en Mieke trekt de stad in.
Ik vind Burgos niet zo'n mooie stad. Lijkt te veel op een versterkte burcht (burgos?). Hebben wel een prachtige wandelpromenade onder de bomen...en maar flaneren. Ik denk dat vanavond iedereen boven 75 op stap is. Het heeft zijn naam 'de pantoffelparade' (paseo) niet gestolen.
Weer een heerlijke dag: mooie natuur, niet al te zwaar klimmen, aangename temperatuur (hoewel het in Burgos pijlsnel opliep naar 30 graden) en nooit geforceerd.

Zaterdag 13/7/02: Burgos - Castrojerez. Afstand 59,5 km.

Nemen de N120. Nu minder druk, maar gestaag klimmend.
Links van de weg wordt met man en macht gewerkt aan een nieuwe autovieja naar Leon. Moet vanaf 2003 de N120 ontlasten. Het zal dan fijner fietsen zijn.
Een strakke maar zeer koude noordenwind houdt ons vandaag gezelschap. Meestal blaast hij in ons voordeel, soms in het nadeel.
Boven komen we op de Meseta, de Terra de Campos,
Ongelooflijke weidse vergezichten.
Ik stop,
Ik geniet en ik schrijf.
De wind aait mijn rug en droogt het zweet.
Soms is fietsen toch niet echt afzien...

Yudego, 12 u: ik fiets in volle zon,
kippenvel over mijn hele lijf.
het is verdomme koud.
een scherpe bocht links,
1,5 km klimmen aan 7%.
Het zweet gutst over mijn rug.
een vlinder fladdert tussen ons in.
ook vlinders klimmen aan 6 km/u.
of toch niet:

hij moet lossen...

Zondag 14/7/02: Castrojerez - Carrion de los Condes. Afstand 49,4 km

Worden om 8.30 spontaan wakker.

Lekker geslapen. Heeft deugd gedaan. Trekken om 10.15 u. verder onder een staalblauwe hemel over de Meseta. Zo ver als het oog reikt steunt de blauwe lucht op de gele graanvelden.
We zijn op minder dan 500 km van Compostela.Mieke plukt haar dagelijkse bosje bloemen. "geeft kleur aan het dashboard", zegt ze.
Peregrinos komen en gaan. Een Nederlander en zijn schoonzoon uit Breda duiken op. Rijden op een Koga worldtraveller. Schitterende fiets...
In Carrion draaien we de parking op van hotel Real Monestario San Zoilo. Een schitterend gerestaureerd klooster.
Alweer een prachtige fietsdag zit er op. 49,4 km gefietst in 2.25 u. en 5 u onderweg, als je het maar kan uitleggen, niet....
We hebben er tot vandaag 408 km opzitten in 24 u 17 min. We zijn halfweg. Officieel moeten we er nog 480, maar dat is over de camino. Onze route wijkt er regelmatig van af. Het zullen er wel 500 worden.
De thuisreacties zijn een motivatie om mijn verslagen te blijven schrijven. Liefst had ik een dictafoon mee, want de meeste en betere gedachten en verwoordingen komen spontaan tijdens het fietsen. Ik behelp me met een papiertje en stylo op de stuurtas. Tijdens elke tussenstop dezelfde routine: Mieke bestelt eten en drinken, ik begin te schrijven. Loopt gesmeerd.
Het is 19.50 u. We wandelen terug over een prachtige oude brug.
In het hotel bezoeken we het gerestaureerde klooster: mooie kloostergang, sobere maar majestueuze kerk waaruit beelden en schilderijen verdwenen zijn.
Er hangt een aquarellenimpressie van een peregrino over de camino.
Verrassend eenvoudig, maar mooi.
We eten (alweer) lekker. We eten veel te vaak, veel te lekker. Ik vrees dat ik meer kilo's aankweek dan dat ik er af fiets. Maar dat is een zorg voor de weegschaal... Back in Maaseik.

Maandag 15/07/02 : Carrion - Mansilla

In het hotel/klooster zijn we om 7.30 u. alleen om zo vroeg te ontbijten. Op de achtergrond gregoriaanse (pater)gezangen. Een aparte sfeer.
Het prepareren van de sportdrank levert dagelijks hilarische situaties. Ik vraag enkel een karaf, een lepel en wat water. Vandaag krijg ik een reuzengrote afwasbak op tafel, daarin een kan, een lepel, een koffiekan met warm water (om de poeder op te lossen?) en een fles mineraalwater. Als ik begin te mixen loopt de ober hoofdschuddend en niet-begrijpend terug de keuken in.
In Bercianos del Real gidst een Fransprekend Spaanse vrijwilligster ons door een nette refugio. Heeft twee badkamers met ligbad. Allemaal even proper. Wat vrijwilligerswerk al kan doen. Een goede gids. Mieke geeft een fooi. "Pour les peregrinos", knikt ze vriendelijk.
Raken bij het binnenrijden van Mansilla de los Mulas het spoor bijster. De refugio is moeilijk te vinden. Mieke merkt dat de gele pijlen hier vervangen zijn door koperen schelpen in de bestrating.De refugio is gezellig druk, een vrolijke boel.

Dinsdag 16/7/02: Mansilla de los Mulas - Astorga.

Vertrekken in de foute richting. Deze rit is een rare ervaring. Geen pelgrims. Geen caminosfeer. De mensen kijken verbaasd:"die twee zijn de weg kwijt". Het lijkt meer op een dagtrip in de Ardennen.
12 u.,geen winkel of bar te bekennen in Villar de Mazarife.
Wel tijd voor een hapje en wat "broebelen" in één of andere multitaal. Een "ingetrouwde" Hollandse wiskundeleraar maakt een praatje.
Zet ons op het goede spoor naar Astorga.
Logeren tegenover het door Gaudí ontworpen bisschopspaleis en naast de kathedraal Sta Maria. Het eerste is

opgetrokken in grijs graniet met daken van blauwe leisteen. Mooi.
Morgen fietsen we naar Ponferrada over de Cruz de Ferro, met 1500 m het plafond van de camino. Stijgingspercentage 8%, met pieken tot 12%. We zullen weten dat we op weg zijn naar Compostela. Gelukkig kan ik er mijn zak(je) met stenen achterlaten...
Tot op vandaag hebben we nog geen enkele slechte dag gehad.
We zitten goed in ons vet (vel), geen spierpijnen, geen klachten, geen spijt en veel enthousiasme. Dus laat maar komen wat moet komen.

Dinsdag 17/7/02: Astorga - Ponferrada.

7.45 u: vanaf de ontbijttafel kijken we zwijgend uit over het plein waar de eerste pelgrims voorbijkomen.
8.50: draaien ook links van de kathedraal de stad uit. Een beetje nerveus over wat ons te wachten staat: de Montes de Leon oversteken.
Ik mis de afslag naar Sta Colomba de Somoza.
Een herder zet ons 4 km verder terug op de weg naar El Ganso.
Een korte venijnige klim door de kiezel is onze straf. Mieke moet van de fiets. De eerste keer, waarschijnlijk ook de enige. Het extra klimmetje doet me goed, ik kom er door.
Vanuit Sta Catalina gaat het over 15 km golvend-stijgend door een prachtig landschap: ruw, verlaten maar mooi. "sjik", zegt Mieke
Ons vertrouwen begint te stijgen.
De klim naar Rabanal del Camino, het laatste dorpje voor de Cruz de Ferro, is zeer steil: 26 x 28 en rechtstaan!! Mieke haalt het!!!
Een Italiaans koppel heeft alle overtuigingskracht nodig om hun dochter van 14 terug op de fiets te krijgen. Ze baalt. Vindt het allemaal maar niks. Hij watervalt.
De klim naar de top is echt 12%!
Het zweet gutst,
Drupt,
Lekt,
Loopt in beken.

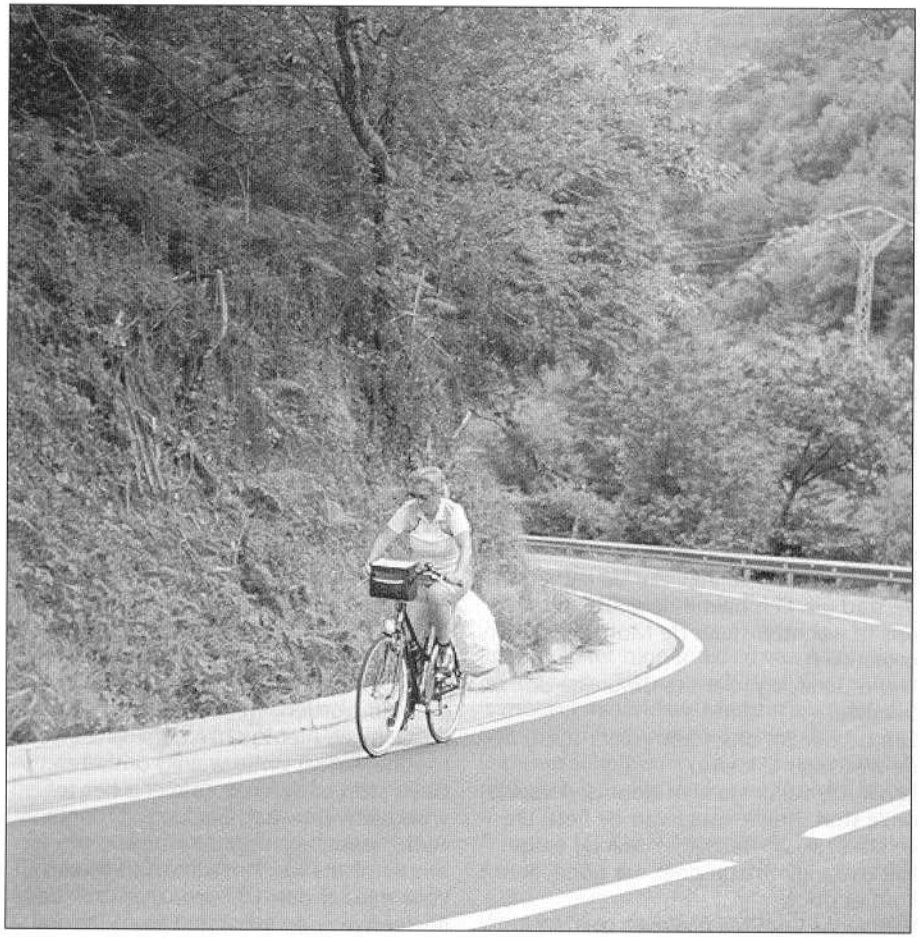
Eindelijk, Cruz de Ferro (1500 m.), het hoogste punt op de camino.
Het ijzeren kruis, hoog boven op een houten paal, domineert de omgeving. Geslaagd! Zijn over de top! Ponferada wenkt.
Een heerlijke dag zit er op: prachtige landschappen en vergezichten, mooie beklimmingen, lieflijke dorpjes, leuke mensen ontmoet en vooral ... trots op onszelf. We did it again!
Morgen is het "rustdag". Enkel tot Villafranca de Bierzo. De spieren losrijden over 20 km. Daarna de fietsen soigneren. Ze piepen om water en olie.

Woensdag 18/7/02: Ponferrada. - Villafranca de Bierzo.

Iets over 10 u. verlaten we Ponferrada via de oude NVI. Het is al heet (25° C in de schaduw)
De rit valt tegen. Wat een losrijden had moeten worden, wordt toch een echte rit. Geraken niet in onze dagelijkse routine: te laat en te weinig ontbeten. Geen stop onderweg, (ofwel is het te vroeg, ofwel te laat).Baaldag.
Toch , later : eten op de mooie binnenplaats van Hostelina San Medes voor minder dan 10 euro, alles (ook de flessen water en wijn) in. Een gerenoveerd oud klooster dat ook dienst doet als hotel en schappelijke prijzen aanrekent. Meer charme dan de veel duurdere Parador.
Van op de kloostertoren kijkt een ooievaar toe en kleppert goedkeurend met zijn snavel,
"Slaap lekker, lieve kindertjes"

Donderdag 19/7/02: Villafranca de Bierzo - Samos.

Om 7.30 staan we gepakt en gezakt voor de balie van de parador.
De bediende geeft ons extra moed: "Een zeer zware klim en het wordt een

bloedhete dag", monkelt hij in het Spaans-Engels.
"We rijden niet tot Cebreiro, maar wel tot Samos (30 km verder) ", gebaar ik.
Hij kijkt ongelovig en zegt: "you can do it", maar op zijn gezicht staat: "Goed gek".
Een prachtig opgetuigd ossenspan kijkt ons uitdrukkingsloos aan.
De boerin zegt "mucho trabajo".
Cebreiro, een klein oud Keltisch dorp, is de eerste echte top van de dag: 1300m.
Nog twee te gaan.
Dalend en klimmend op zoek naar de Alto San Roque (1270 m).
Ik klim tegen 12 km/u. Toch wel zwaar met ruim 40 km in de benen. Mieke zoekt haar eigen ritme.
Een Nederlands koppel doet de klim per step. Je kunt het zo gek niet bedenken of...
Een Amerikaans koppel, pas getrouwd, uit St. Louis doorbijt zijn eerste crisis. De stoere echtgenoot is door de mand gevallen. Heeft pijn, is moe, kan niet meer, wil niet verder, zaagt en zeurt etc, etc.
"He's acting like a baby", klaagt zij.
Dalen naar Triacatela, wind tegen. Op koude dagen moet het een verschrikking zijn, nu een makkie tegen max. 35 per uur.
Het laatste stuk gaat steiler naar beneden. Durf gepakt niet sneller dan 45. De wind speelt in de bagagezakken. Haal toch 55, dus remmen, remmen.
De natuur is indrukwekkend mooi langs de smalle riviertjes en door de vele bossen.
Een heerlijke dag zit er alweer op: prachtige natuur, volop genoten van de inspanningen, waarderen en gewaardeerd worden. De weergoden zijn zeer zeker met ons. "Koel" en licht bewolkt in de bergop tot Alto de Poio en daarna volle zon tijdens de afdaling.
Nog drie dagen uitbollen tegen 50 km per dag. Het einde is in zicht.

Vrijdag 20/7/02: Samos - Portomarin.

Begonnen met een verlengde (2 km) "Slingerberg", als opwarmertje.
De heuvels blijven elkaar opvolgen tot in Sarria.
Die 3 dagen uitbollen zullen bij nader toezicht drie dagen een verkorte "Mergellandroute" worden.

Portomarin 7 u: mist, wachten
Portomarin 8 u: mistig, wachten
Portomarin 9 u: plaatselijk mistig: vertrekken

Een brede, mooie, nieuw aangelegde weg met mooie ronde bochten leidt de stad uit...
12 km bergop. Hellingen van 3 à 4 km verbonden met enkele honderden meters vals plat. Als aperitief kan het tellen.
Mieke heeft het moeilijk. De 770 km en 46 u in het zadel laten zich voelen.De weg is "Kennedy-mars-vol".
Vlot fietsen is moeilijk...Te veel pelgrims op de gedeelde camino.
De pelgrims klagen allemaal over gebrek aan minimaal comfort. Slapen, voeten aan voeten, op de grond, zonder douches of wasplaats.
Wij dalen naar Melide. Onder de kastanjeboom in "Casa de la Somoza" is het heerlijk eten. Elke helling is nu een muur.
De hellingen zijn niet van de poes. Tot 20%, maar relatief kort. De klim naar Arzua, onder een verzengende hitte, is Miekes emotioneel en fysisch gevecht tegen zichzelf. Ze wint.....
Even uitpuffen in de schaduw met uitzicht op Arzua.
Twee fietsers... Martin en Jeanine uit Houthalen.
Samen rijden we Arzua binnen en...Vertellen....Vertellen...
Hotel Suiza weet ook van onze komst. Ook Martin en Jeanine boeken."Morgen" wordt plots en stuk rooskleuriger.
Bij een uitzonderlijke côte à l'os, vertellen tot na middernacht.
Morgen de laatste moeilijke kilometers naar Santiago de Compostela ...die kunnen er ook nog wel bij.

Zondag 22/8 /02 Portomarin - Compostella

Weer : bewolkt, met regendreiging

Temperatuur : 23 ° C

Wind : matige noordoostenwind

Vertrektijd : 9.50 u.
Aankomst : 13.55 u.
Reistijd : 4.05 u.
Afstand : 40.2 km
Fietstijd : 2.47 u.
Gemiddelde : 14,44 km/u.

Totale afstand : 872,55 km
Totale fietstijd : 52.33 u.
Gemiddelde : 16,6042 km/u.
Iedereen die meegelezen heeft van harte bedankt . Het was een stimulans om dit 'dagboek' bij te houden.
Ook de vele berichten van het thuisfront hebben deugd gedaan.
De volgende peregrinos kunnen op onze volle steun rekenen.....

Riks Grote Oversteek

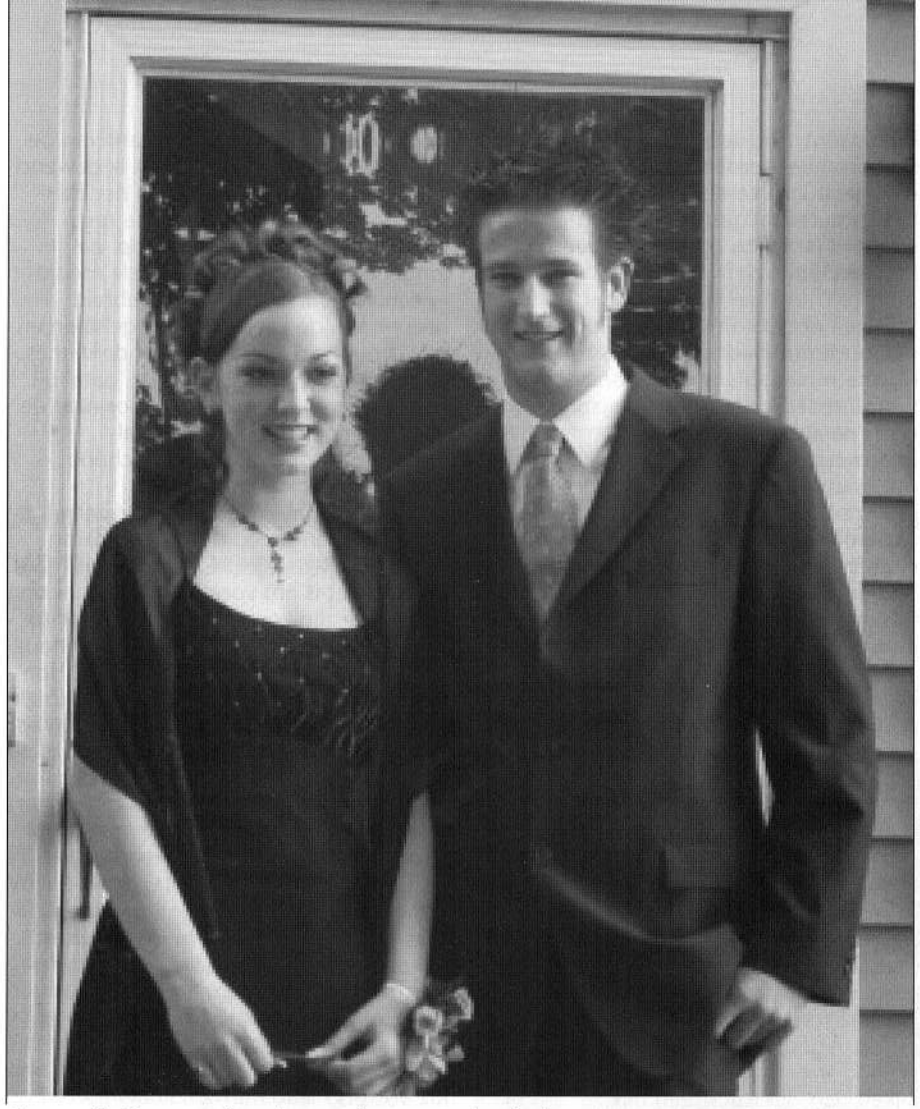
Arno Latour

Stadsgenoot Rik Vosters, die in juni 2002 afstudeerde op de studierichting Latijn- Moderne talen van het koninklijk atheneum in Maaseik , vertoeft momenteel in de verenigde Staten, meer bepaald in de buurt van Chicago. Daar verblijft hij bij een gastfamilie en volgt de lessen aan het laatste jaar van een van de plaatselijke ' highschools'. Wat volgt is zijn kijk op verschillen. Verschillen tussen Maaseik en omstreken en Chicago, en vooral tussen het Belgische en het Amerikaanse middelbare onderwijs.

Nog geen half jaar geleden zat ik nog op de schoolbanken van dat fraaie gebouw aan de Bosbeek, te luisteren naar ellenlange preken over integralen en nu ben ik mijn tijd aan het verdoen aan de andere kant van de oceaan. Dingen als kauwgom in de les Engels , haastig neergepende vertalingen bij Latijn en de 'World according to Seneca', zijn nu slechts herinneringen aan lang vervlogen

Een eerste foto van Howard, mijn gastvader, en mij, net na aankomst in Detroit City Airport...

Clare, mijn Homecoming date, en ik, net voor het bal.

tijden, ingeruild voor vreemde Amerikaanse gebruiken zoals 'retakes' op slechte testen en het tieren van Lakeview High School's pepkreet tijdens de middagpauze om de 'school spirit' te bevorderen ("Fire up... Lakeview!!").

Momenteel heb ik vier lessen per dag, negentig minuten elk, elke dag hetzelfde. Om kwart vóór acht begint mijn schooldag met psychologie en sociologie, gedoceerd door een gestoorde, aan koffie verslaafde, doch niet onaangename lerares, Mrs. Rakozy. Dan volgt Amerikaanse geschiedenis (ik denk dat ik bij aankomst hier meer wist over de U.S. Civil War dan wie ook in mijn klas!), een korte lunch, en .....debat. Dit laatste vak, totaal onbekend in het thuisland, is uiterst

interessant. Hier leer je hoe je een stelling moet verdedigen of aanvallen, met gestructureerde en door voldoende bewijsmateriaal gestaafde argumenten, en word je tevens opgeleid tot een Master Debater.

Er is een nogal komische anekdote over een oud-medewerkster van onze directeur hier, die de debatlerares dit woord redelijk snel hoorde uitspreken, en in paniek het schoolhoofd informeerde over de 'onzedelijke onderwerpen' die werden aangesneden in deze les.... De dag wordt dan afgesloten met mijn favoriete vak: Humanities, oftewel kunstgeschiedenis. Volgend semester heb ik een nieuw lessenrooster, en zal ik o.a. Frans, Spaans en Government and Economics krijgen.

Men vraagt mij soms wel wat er zo anders is hier. Mijn eerste vaststelling is simpel: alles is groter. Alles is groter, uitgebreider en makkelijker. Er zijn geen tien maar vijfentwintig soorten cornflakes, melk komt per 4 liter en drive-thru pharmacies zijn de normaalste zaak van de wereld. Ten tweede zijn Amerikanen - zoals een Canadese vrouw me onlangs smalend meedeelde - 'flagwavers'; patriottisme en etnocentrisme zitten er stevig ingebakken. Dit wil niet zeggen dat kritische geesten onvindbaar zijn, maar de doorsnee 'Joe Sixpack' kan niet verder kijken dan zijn truck, een blik ondermaats slecht bier en zijn 'rifle'.

Nog zo'n enorm punt van verschil is godsdienst. Naar de kerk gaan is hier nog hip en jongeren schamen zich er niet in het minste voor om je uit te leggen wat er nu precies zo speciaal is aan hun specifieke denominatie van protestantisme. Lutherans, Presbyterians, Baptists, Southern Baptists, Reformed Southern Baptists, ... niet verwonderlijk dat St. Clair Shores meer dan 30 (dertig!) kerken heeft!

Het uitgaansleven aan deze kant van de oceaan is ook niet precies wat ik gewend was. We hebben bijvoorbeeld net de Homecoming Dance achter de rug: iedereen dirkt zich helemaal op, de jongens volledig in maatpak, de meisjes in een baljurk, en na een uitgebreid bezoek aan de kapper, het nagelsalon en de schoonheidsspecialist voor de dames, gaat iedereen met zijn of haar 'date' uit voor een etentje en daarna door naar de voor deze gelegenheid speciaal aangeklede sportzaal van de school. Daar wordt volop gedanst en gedronken; dat is, limonade of cola uiteraard, aangezien de legal drinking age' 21 is! Je kan je niet voorstellen hoe vreemd het is om voor de eerste keer op een fuif te zijn zonder een heerlijk pintje te kunnen genieten... ik zou uit wanhoop zelfs bijna Pax Pils kunnen drinken!! Hoe dan ook, om stipt halfelf stopt de muziek onherroepelijk, floepen de lichten aan en vertrekt iedereen zonder aarzelen naar huis of naar een kleine afterparty bij een of andere vriend of vriendin.

Om af te sluiten, zal ik iedereen daar in het verre Maaseik nog veel geluk toewensen en ik zou zeggen: als een Maaseiker student ooit in de Sjruur of eender welke gezellige Belgische kroeg een glas heerlijk Belgisch bier achteroverslaat , denk dan ook eens een keertje aan mij !!!!!!

Rik Vosters,
St. Clair Shores, Michigan, U.S.A.

P.S.: Iedereen die iets wil schrijven of laten weten, is altijd welkom!
Rik Vosters
28014 Vogt Street
St. Clair Shores, MI, 48081
U.S.A.
rikvosters@advalvas.be

Aldeneiker kermis van de dood gered

Piet Henkens

De Aldeneiker volkskermis kende hoogten en laagten. Van oudsher heeft deze kermis op de tweede zondag van september plaats. *"Alleszins"*, zo voegt Jeanke Dirkx hier aan toe, *"op de laatste zondag voor het feest van* St.-Lambertus (17 september)."
Wijlen Door Corstjens (vader van Jaak), schudde 15 cafés uit zijn mouw, in een gesprek dat hij voerde met een dorpsgenoot die zijn naam geheim houdt. Ze waren begin 19OO voornamelijk in het Noordkwartier en de Eikerstraat gelegen. Daar doken ook nog drie danstenten op: Vertessen, de Mieëf en Bosser. Nadien kwam daar nog een echt paradepaardje bij:*"de Meyleman"*. Deze tent werd opgebouwd op de plaats waar de vader van Emile Theelen (hoek Bloemsemweg en Hamontweg) in 1919 een mooie woning liet bouwen. Zij (de danstent) pronkte met veel glans en glitter en een spiegelgladde vloer. De opgroeiende jeugd en zij die de 20 al gepasseerd waren, waren in hun nopjes. Emile Theelen, onlangs overleden in de ouderdom van 92, gaf uit het hoofd een opsomming van de toenmalige drankslijterijen. Hier gaat hij: *"Bij de Machinist (Knevels), bij Betje van de Wouf (Wolfs), bij Jaak Corstjens, bij Jo Otten, bij Bet van de Sjulp, bij Bil van de Sjulp, bij Harrie Martens, bij het Weefke (Daniëls), bij Bilke van den Ende, bij Dauve Frans (nu Vliecx aan de Maas), bij Van den Eertwegh, bij Betje van den Hak, (Hacken), bij Leplat, bij Berghs, bij Repriels (ook zwembad) en bij Door (Corstjens)."*
Si Moors kwam 'n keer binnen bij Leplat. Hij had het steeds over *"de platte"*. Wij waren toen getuigen van een *"woelige woordenkermis"*. Maar toch, in Aldeneik hadden alle cafés en veel inwoners een bijnaam. We denken hier aan de paus, de bisschop, de koster enz. Echt om te lachen en zeker niet om ruzie te maken.

BOEËTERMELK MET PROEWME.

Hoe amuseerden de lui zich? Dat is vlug gezegd. De Maaseikenaren die in de grote stad verbleven kwamen allen naar de Aldeneiker kermis. En ook alle

Foto: Winand Pouls blies de kermis nieuw leven in. (PH)

"Den alden Eyck" bij de oprichting in 1967. Zittend van l. naar r.: Winand Damen, Jos Martens, Emiel Cremers, mevr. Berty Damen-Vancleef, Jaak Smeets en Louis Damen. Staande van l. naar r.: Michel Hilven, Jean Martens, Kla Paumen, René Henckens, Maurice Martens, Hubert Hendrikx en Gaspard Henckens.

dienstmeisjes die in Brussel, Antwerpen, Luik enz. de kost verdienden kwamen massaal naar Aldeneik. De voornaamste zaak was dat ze zich eens goed dik konden eten. Ze trokken naar Raedschelders en C° en lieten zich een *"haan"* of *"konijn"* opdienen met een fles witte wijn. ´s Avonds ging het kermisfestijn verder met botermelk met zwarte pruimen, met zoete melk en met bier.
Drie dagen (zondag, maandag en dinsdag) werden de bloemetjes buiten gezet. En 's donderdags trok men massaal naar het Ven om daar temidden van vrienden en kennissen weeral te eten, te drinken en te dansen en te sjansen. *"Vreiselek"* was dat. Voor die kermis werd een heel jaar gespaard...aldus het relaas van Door van Corstjens alias Door van Bel.

DANSEN IN OPENLUCHT

"De kèrmis van Awweneik waas tösse de twieë oeërloge versjrikkelek om aan te zeen", wist Door van Corstjens in die tijd te vertellen. *"Di-j kèrmis waas uveral bekènd: Kinder, Bieërsel, Kieësing, Geistingen, Ophoeve. Alles kwaam dao haer. Van Steveswieërt kwamen ze met buuëtsjes en ouch de minse van Ohé en Laak."*
De 92-jarige Emile Theelen had het allemaal vernomen van zijn vader. Waar nu Miel Cremers (Broekstraat) woont, woonde *"de Setter"*. De man heette Linssen. Een bekend café was de doening van Suzan Leduc, alias *"de Bult"*. Vervolgens was er *"Kaat van de 7 Buim"*, waar later Zjang de Smeed woonde. In een klein huisje aan de Leeeuwerik naast Zjang Leyen bedreef Indemans zijn job. Vervolgens kwamen Herrie Pernot, Mathieu Raedschelders en Thieske van Linssen. Bij Brentjens, waar kolenhandelaar Louis Damen woonde was een beugelbaan. Dit "gelaeg" noemde men ook de Zwiepert (of 'biej de sjroeëplekker'), Zjang Vandewaerd stond aan de tapkast, waar nadien Winand Pouls zijn bedrijf had. Het orkest Van Dooren speelde hier volle bak. De muzikanten hadden buiten een dansvloer aangelegd. De kraampjes voor de kinderen stonden aan de kapel.

WINAND POULS REDT KERMIS VAN DE ONDERGANG

Na de tweede wereldoorlog zei Door Corstjens, gehuwd met Isabelle Goyens en wonende aan het Noordkwartier: "Het is jammer dat de kermis op haar laatste benen loopt. Ze is totaal kapot gegaan. Maar ik heb gehoord dat sommige dorpsgenoten de kermis nieuw leven willen inblazen."

Winand Pouls kon het niet meer aanzien. Aldeneik leek uitgestorven op de kermisdagen. Met enkele vrienden trok hij naar Lommel waar hij de bekende foorman Jean Julien aanklampte. Hij vroeg hem of hij met de paardenmolen, de schietkraam en het snoepwinkeltje elk jaar naar Aldeneik wou komen. *"Daar is niets te beleven"* aarzelde Jean Julien. *"Gij krijgt op onze kermis het voorrecht en het alleenrecht"* antwoordde Winand toen. Ook het stadsbestuur respecteerde angstvallig het gesloten akkoord. Jean Julien hield woord. Elk jaar kwam hij met zijn foorattracties naar Aldeneik. En opnieuw had Aldeneik een kermis die naam waardig. Nu nog steeds.

Literatuur:

De familie Corstjens van Maaseik, Wim Corstjens, voorjaar 1973.

"Soms voel ik me achterlijk"

Peter Snijkers uit de Bosstraat blikt terug op zes jaar missie

Frankie Hungenaert

Er is een tijd geweest, nog niet zo verschrikkelijk lang geleden overigens, dat welhaast elk Vlaams gezin een 'nonkel missionaris' of een 'tante nonneke in de missies' had. Het was niet enkel een gegeven, verre van. Het was noch min noch meer een stevig hoofdstuk in de bloemlezing van het rijke Roomse leven. De missies spraken ook tot de verbeelding, dermate zelfs dat nu nog jonge Vlaamse auteurs die herinneringen aan een ver familielid in de missies, van zich afschrijven (1). En ook in Maaseik is de missiegolf voorbij gekomen. Iedereen kent natuurlijk de 'Pater Kraewinkels en Snijkerslaan', ter herinnering aan die twee stadsgenoten, die vermoord werden op 30 mei 1965. Dichterbij ons was en is er Peter Snijkers. Peter, intussen 34, trok in het spoor van heeroom Rik naar Kongo. Vandaag is het missieavontuur (al) afgelopen en blikt Peter terug op zes jaar missioneringwerk in het donkere Afrika.

"Roeping is iets wat komt en gaat"

Kruisheren in Buta. Foto genomen enkele dagen voor ze vermoord werden door de "Simba's". Op de foto de Maaseiker Kruisheren Godfroid Kraewinkels (staand derde van links) en Rik Snijkers (zittend derde van rechts).

Roeping

Tja, hoe krijg je roeping? 'Dat komt en dat gaat', stelt Peter tamelijk nuchter, 'maar het is toch wel voor een heel groot stuk gegroeid op het college van Maaseik. Geroepen worden was voor mij het zich aangesproken voelen door mensen en situaties voor wie ik iets voelde en waaraan ik wilde meewerken. Roeping heeft natuurlijk alles te maken met de figuur van Christus en de waarden van het Evangelie. Maar je moet het toch kunnen beleven door concrete voorbeelden: woorden wekken maar voorbeelden strekken, zegt het spreekwoord.' Een heel sterk voorbeeld was ongetwijfeld heeroom Rik Snijkers, één van de 21 Kruisheren die op 30 mei 1965 vermoord werden. Peter, zelf geboren in 1968, heeft heeroom dus nooit gekend maar toch voelde hij zich heel sterk door hem aangesproken. 'Thuis werd er natuurlijk regelmatig over verteld. Mij fascineerde dat heel sterk. Ik heb dan ook heel wat documentatie rond hem en zijn missiewerk opgezocht met het gevolg dat ik grondig over die figuur van heeroom Rik ben beginnen nadenken.' Peter beseft ook wel dat de modale 16-jarige in het begin van de jaren '80 niet meteen wakker lag van wat er twee decennia eerder in de missies was gebeurd maar het was nu eenmaal sterker dan hemzelf. 'In september 1986 ben ik dan naar het klooster gegaan. Hoewel mijn andere oom Dominicaan was, stond mijn besluit om Kruisheer te worden al lang vast.'

"In Kongo is bezit geen maat voor geluk"

Missie

Dat Peter Snijkers ook naar de missies zou trekken, heeroom Rik achterna, was aanvankelijk helemaal uitgesloten omdat zijn ouders daar niets voor voelden. Overigens had Peter zelf ook nooit aan missioneringwerk gedacht, hoewel hij het diep in zijn hart nooit uitgesloten had: 'Daar was nu eenmaal nood aan mensen voor de opleiding van de

Peter Snijkers voor de gedenkplaat aan de Kruisherenkerk in de Bosstraat.

inlandse Kruisheren. Toen men mij vanuit de Orde vroeg, was het toch even slikken.' Slikken moesten ze ook thuis. 'Men heeft mijn ouders van meetaf aan daarbij betrokken. Er is veel overleg bij gekomen en stilaan draaiden ze bij.' En op 3 september 1996, op één jaar na veertig jaar na heeroom, stapte Peter op het vliegtuig richting Kongo. 'Mijn specifieke opdracht was vormen en opleiden van jonge Kruisheren. Zo moest ik hun filosofie geven. Ik zou dat tweemaal twee jaar doen en nadien zouden Kongolese Kruisheren het werk van me overnemen.' In september 1996 was het relatief rustig in Kongo maar een kleine maand later was dat al weer helemaal anders want begin oktober begon de rebellie van Kabila in Bukavu, bijna 600 kilometer verder naar het zuiden. Niet dat Peter daar meteen last van had: na een maandje in de Kivu, trok hij voor acht maand naar Kinshasa, 'Kin' zoals hij het zelf noemt: 'Ik moest daar een cursus voor beginnende missionarissen volgen. Daar was sociologie bij, catechese, een beetje kerkgeschiedenis van Kongo, een inleiding op het Swahili ... Nu, het Swahili heb ik wel nooit echt onder de knie gekregen. Het is niet alleen een moeilijke taal maar ik had ook weinig tijd om te studeren. En eigenlijk had ik de kennis van het Swahili ook niet echt nodig.' De studie hield Peter wel hoofdzakelijk binnenshuis zodat hij weinig merkte van de zware politieke omwentelingen rond hem. 'Toen de rebellen in april 97 op Kinshasa afkwamen, ben ik terug naar Europa gekomen om van hieruit terug naar het Oosten te gaan, naar Mulo.' Maar nauwelijks twee maand later, in juni, was het hele land bezet door Kabila en zijn rebellen. Diezelfde Kabila die er in 1965 ook bij geweest was... 'Daar ben ik nooit echt mee bezig geweest ook al omdat ik me nooit onveilig heb gevoeld.'

Normaal was de missieperiode van Peter afgelopen in 2000 maar op vraag van zijn Orde heeft hij er nog twee jaar bij gedaan. Maar toen Peter eind oktober van het vliegtuig stapte, was het Kongo-avontuur definitief ten einde.

Ah, Kongo!

En hij mist het nu al. 'Ik ben heel tevreden met die ervaring. Eigenlijk raad ik iedere religieuze aan om daar voor een tijdje naar toe te gaan. Je leert er wat de echte problemen zijn. Natuurlijk, hier in Europa zijn er ook problemen maar wat zijn problemen? Als je je kinderen eten kan geven, ze gezond kan houden en naar school kan sturen, heb je dan nog problemen? Want precies die elementaire dingen zijn daar allemaal niet zo vanzelfsprekend.' En het kan bijna niet anders of ook Peter trok bij zijn aankomst in het beschaafde Europa grote ogen op van de manier waarop wij er tegenaan gaan: 'Wie naar Kongo trekt, zet in feite de klok 60 of 70 jaar terug. En dan mag je niet vergeten dat de manier van denken en doen hier in zes jaar tijd enorm is veranderd. Met het gevolg dat ik me nu soms achterlijk voel: sommige dingen kan ik echt niet meer volgen. En dan die gejaagdheid: alles is hier gestresseerd! Die verkeersagressie is daar toch een bewijs van. Na een paar dagen voelde ik het zelf ook' Een schril contrast met het geduld van de Kongolezen. 'En hun blijheid: ondanks hun miserie zijn ze altijd opgeruimd en blij. Dat heeft het zeker met het klimaat te maken maar het is niet alleen het klimaat, het is ook een stuk cultuur. Hier bepaalt iedereen zijn eigen normen maar ginds niet. In Kongo is bezit geen maat voor geluk. De mensen hier hebben oneindig veel meer dan daar en toch is bezit een wezenlijk probleem.'
Hoewel, zo romantisch is het allemaal niet vlak boven de evenaar. 'Je hebt natuurlijk ook die corruptie die vaak zo ontmoedigend werkt. Daar is niets romantisch aan! Nu, zij hebben ook niets: onderwijzers bijvoorbeeld worden daar simpelweg niet betaald.'

"Onze democratie in Kongo opleggen is met vuur spelen"

Ontwikkeling

Die zes fantastische jaren maken dat Peter nu met gemengde gevoelens terugkijkt op zijn missie. Ook met spijt? 'Ja en neen. Nee omdat ik het van bij het begin wist dat het maar voorlopig was. Ja omdat ik van die mensen ginds enorm veel gekregen heb. Andersom heb ik ook voor hen veel kunnen doen, hoop ik. Maar alles wat je doet, is daar duidelijker dan hier. Op paasmorgen ben ik twee uur te voet, gepakt en gezakt, over bergruggen getrokken om in een dorp de mis te kunnen lezen. Die vreugde als je daar dan aankomt, dat vergeet je nooit meer. Waar maak je dat hier mee?' Toch wil Peter allesbehalve de neokolonialist zijn die als een soort witte Sint alleen maar vrede en welvaart naar de arme zwartjes brengt. 'Ik heb vooral projecten in gang gezet waar de hele gemeenschap moet helpen om iets te realiseren. Geef ze de kans om zelf te zeggen wat zij als ontwikkeling beschouwen. De beste manier om aan de ontwikkeling van die landen te werken is investeren in onderwijs en basisbehoeften. Zij moeten op een ontwikkelde wijze over ontwikkeling kunnen meepraten. Maar we moeten het hen vooral zelf laten doen. Wie hen democratie naar ons westers model wil opleggen, speelt met vuur. Ze voelen zich immers vooral goed bij een democratische dictatuur. Dat klinkt gek maar het is zo. De ontwikkeling moet door hen zelf gedragen worden want de tijd van geven is voorbij. Ik weet ook wel dat die traditie er nu nog niet is maar daar moet het uiteindelijk naar toe. '
En nu?
'Niet meer terug naar Kongo, dat is zeker. Van hieruit blijf ik wel met mijn hart aan Kongo vervlochten.' Voor de rest is de toekomst van Peter nog vrij vaag: 'Eerst terug inlopen en acclimatiseren: het klimaat, de gemeenschap, de samenleving hier ... Een heel programma!'

(1) O.a. Lieve Joris met 'Terug naar Kongo', Brigitte Raskin met 'De eeuw van de ekster' en het ronduit schitterende 'De gele rivier is bevrozen' van Leo Pleysier

De Paters Kraewinkels en Snijkerslaan, wie denkt er nog aan de vermoorde Kruisheren van die fatale 30 mei 1965? Rik, de heeroom door wie Peter zo sterk gefascineerd raakte, werd Kruisheer gewijd in 1954 en vertrok in 1957 naar Kongo. In 1965 raakte hij verzeild in de troebele situatie rond Patrice Lumumba. 'Het noordoosten was bezet door de Simba's, die zich wilden wreken op het regeringsleger. Dat laatste was immers gesteund door de westerse wereld, vertelt Peter nu. 'Die wraak heeft het leven geëist van heel wat blanken maar ook van veel Kongolezen. Eerder in november 1964, waren al Kruisheren vermoord. Op 30 mei 1965 werden er nog eens 31 kloosterlingen vermoord, waaronder 21 Kruisheren.' Het was, eigenaardig genoeg, toen ook al Kabila die de rebellie aanvoerde. 'Che Guevara zei over hem: goed om te drinken, vrouwen lastig te vallen en te moorden en voor de rest waardeloos.' Toch was het diezelfde Kabila die er bij de onlusten in juni 1997 weer (of nog steeds) bij was!

BOKKENRIJDERS

(late heksenprocessen in Limburg) door François Van Gehuchten

Jaak Bergers

Naakte vrouw op een bok. De duivel gebruikte de lichamelijke aantrekkelijkheid van vrouwen om mannen in het verderf te storten.

Misdaad is van alle tijden en bestaat in vele vormen. Over het fenomeen Bokkenrijders werd al eeuwen uitgebreid geschreven en verteld. Bij het ontrafelen van het misdadigersleven in de achttiende eeuw moet een duidelijke scheidingslijn worden getrokken tussen enerzijds de schriftelijke bronnen, meestal processtukken en anderzijds de fantasierijke mondelinge overlevering. Een tweede scheidingslijn dient getrokken tussen gewone schelmen en bokkenrijders. Een derde scheidingslijn trekt elke ernstige onderzoeker tussen de gewone bewijsvoering en de afgeperste verklaringen op de pijnbank waar de beul iedereen deed bekennen wat het gerecht wou horen. Dit rijkelijk en breed gestoffeerd werk door François Van Gehuchten van 360 bladzijden omvat drie delen. In deel 1 'Schelmen in de schemering'(1745-1770) behandelt hij concreet een aantal marginalen uit Brabant, Luik en Overmaas, die rondtrokken in kleine groepjes: zwervers, kruimeldieven, geweldenaars,...
De zwaarste jongens begaven zich tot de zwaarste misdaad. Het waren zware jongens en lichte meisjes van laag allooi: nomaden zonder vast gezin, vaste woonplaats of vast beroep. Deel 2 gaat over vier Bokkenrijdersgroepen met godslasterende eden en duivelse rituelen nl. 1) Wellen-Stevoort en 20 Haspengouwse dorpen (1773-1776), 2) Ophoven - Geistingen -Kessenich (1785-1786), 3) Bree-Bocholt -Gruitrode(1786-1791), 4) Neeroeteren - Maaseik (1793-1795).Deel 3 is een scherpe analyse van de Bokkenrijdersprocessen o.a bijgelovige aspecten, juridische aspecten, het verloop van zo een proces en de romantische inkleuring
Afgesloten wordt met een lange lijst van onuitgegeven en uitgegeven bronnen en werken. De bokkenrijdersprocessen vonden plaats in de laatste dagen van het Ancien Régime. Het meer humane systeem van de Franse Revolutie maakte een einde aan die vertoningen door een corrupt en door bijgeloof beïnvloed gerecht. Gedaan met drossaards die in de 'bokkenrijders' geen mensen voor zich zagen maar handlangers van de duivel. Het drama van de Bokkenrijders ligt in de discrepantie tussen wat zij werkelijk waren en wat de gezagsdragers dachten dat ze waren. De Bokkenrijders werden terechtgesteld maar waren niet dood. Meer zelfs, zij kwamen opnieuw tot leven door de romantiek van de negentiende eeuw en vormden vanaf toen een controversieel historisch onderwerp met hevige polemieken. François Van Gehuchten wijdde zich vier jaar aan de opdracht, zich louter baserend op historische bronnen, het immense Bokkenrijderskluwen te ontrafelen met als overtuigend resultaat dit prachtig uitgegeven werk, een echte aanrader, ISBN: 90-9016336-0 en verkrijgbaar in elke boekhandel.

DE MAASEIKENAAR

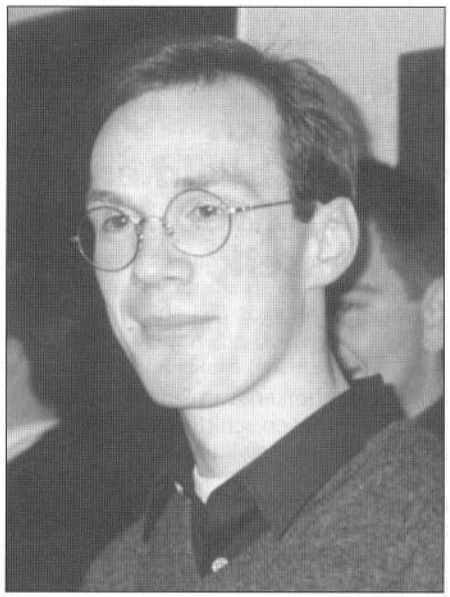
Nog enkele volledige jaargangen
2000, 2001 en 2002
zijn verkrijgbaar tegen de prijs
van € 10,- per jaargang.

Losse nummers van vóór 2000
kunnen aangekocht wordent
tegen € 2,- stuk.

Zich wenden tot Tony Van Wijck
of Ludo Droushoudt

Maaseik heeft weer een kapelaan

Ludo Droushoudt

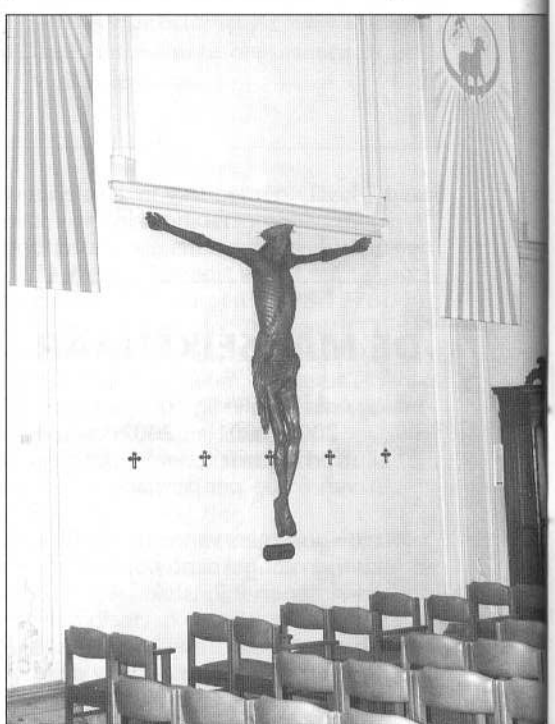

In onze stad heeft deken Augustin Champagne reeds enkele jaren de parochiefederatie Maaseik, bestaande uit Aldeneik, Heppeneert, Maaseik, Ven en Wurfeld alleen moeten leiden na het vertrek naar Neeroeteren van Pastoor Vissers.
Daar is sedert begin september laatstleden verandering in gekomen. De federatie heeft inderdaad Jan Philippe welkom mogen heten als kapelaan.
Kapelaan Jan Philippe is geboren in Hasselt op 31-10-75 en is er priester gewijd op 23-12-00. Hij heeft zijn studies beëindigd in Rome.
Ook de redactie van ons blad wenst hem van harte welkom en hoopt dat hij zich vlug zal thuis voelen tussen zijn parochianen.

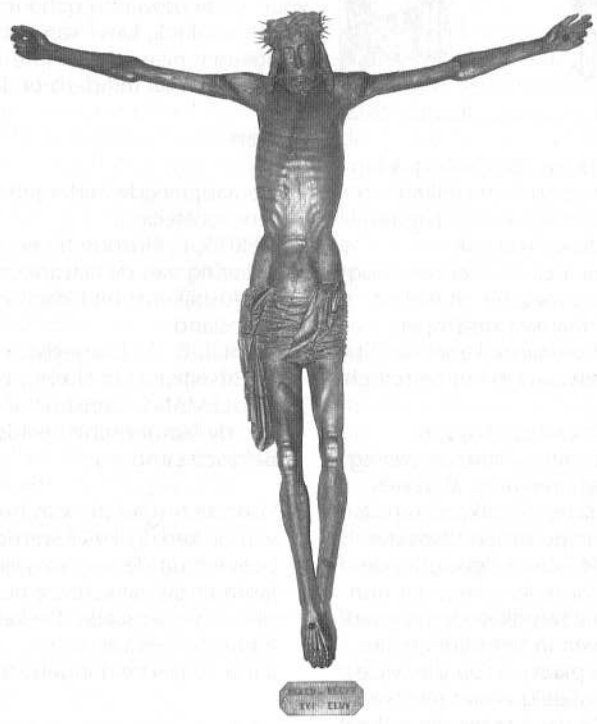
Over een laatgotisch Christusbeeld en zijn omzwervingen in Maaseik

Thérèse Godelaine

In de begijnhofkerk van Sint-Truiden werd in 1990 een schitterende tentoonstelling gewijd aan de "Laatgotische beeldsnijkunst uit Limburg en grensland". (1)
Daar bleek overduidelijk welke uitzonderlijke rijkdom aan beelden uit de periode tussen 1400 en 1550 in onze omgeving werd vervaardigd en gelukkig ook bewaard bleef.
De kunstnijverheid trad hier op de voorgrond in een periode van economische bloei waaraan de plaatselijke lakennijverheid niet vreemd was evenals de aanwezigheid van de Maas, die geen grens was maar wel een doorgangsmogelijkheid. (2)
Niet alleen in de steden van het toenmalig prinsbisdom Luik maar ook in de kleinere centra bloeiden ateliers waar actieve kunstenaars eerst nog werkten in de Maaslandse traditie waarvan Luik het centrum was.
Stilaan, in de tweede helft van de 15e eeuw, kende de beeldsnijkunst een grote bloei en kunstenaars met een sterke persoonlijkheid gaven het ontstaan aan streekgebonden scholen en ateliers.
Zo traden in het begin van de 16e eeuw enkele talentrijke meesters op de voorgrond in wat we nu Nederlands Limburg noemen. We denken dan vooral aan Jan van Steffensweert, afkomstig uit Stevensweert, maar werkzaam in Maastricht. Hij was een van die zeldzame beeldsnijders die zijn werken signeerde.
Ook Jan van Eyck was hiervan de innovator wat de schilderkunst betreft!
Van Jan van Steffensweert bezit de St.Lambertuskerk van Neeroeteren een prachtige Sint-Barbara en de St.-Annakerk van Aldeneik een al even schitterende Sint-Anna-te-Drieën. (3)
De tweede grote naam i.v.m. de laatgotische beeldsnijkunst in Limburg is die van de Meester van Elsloo. De Sint-Annatrits in de St.-Augustinuskerk aldaar werd de referentiegroep voor heel wat beelden met dezelfde stijlkenmerken en ligt hierdoor aan de oorsprong van deze noodnaam. Latere opzoekingen zouden hem vereenzelvigen met de beeldsnijder Jan van Oel uit Roermond.Een twintigtal

van zijn meesterlijke beelden hebben de St.-Lambertuskerk van Neeroeteren tot een juweel herschapen.
Ook de parochiekerk St.-Catharina van Maaseik zelf prijst zich gelukkig met een St.-Anna-te-Drieën van hem, terwijl de talrijke bezoekers van de kerk in Heppeneert er dagelijks komen bidden voor het aandoenlijk beeldje van O.-L.-Vrouw van Rust dat de Meester van Elsloo sneed.Uit zijn omgeving ontstond ook de H.-Gertrudis van Nijvel, patrones van de kerk,die herinnert aan het verhaal van de kaartridder.
Het is deze Meester van Elslo (Jan van Oel) die rechtstreeks de beeldsnijder inspireerde waarvan, sinds eind oktober ll. de Christus aan het kruis in de Kruisherenkerk hangt.(foto I)
Dit beeld verdient het zeker om onder de aandacht te worden gebracht. Het is een werk van de Meester van Lange Figuren, vervaardigd tussen 1520 en 1530. Zijn noodnaam verwijst natuurlijk naar de erg uitgerokken proporties van de beelden die hij sneed en daarmee ook het stijlkenmerk is van deze Limburgse beeldhouwer of het atelier waartoe hij behoorde. Overigens werkte hij in de geest van de Meester van Elsloo uit wiens atelier hij hoogstwaarschijnlijk is voortgekomen. Net als bij Jan van Oel zien we bij de Jezus aan het kruis van de Meester van de Lange Figuren duidelijke en gelijkaardige stijlkenmerken in de weergave van de anatomie: de uitgesproken spieren in armen, schouders en benen. Ook de typische dubbele huidplooi die de buik bovenaan aflijnt is bij beide kunstenaars aanwezig, o.a. bij de beelden van de calvaries in Beek (Bree) en Ellikom (Meeuwen).

Volgens de auteurs van de catalogus bij de bovengenoemde tentoonstelling heeft de Meester van de Lange Figuren zich misschien zelfs in Maaseik gevestigd. Maaseik bezit ten andere nog een beeld van deze meester en wel de voorstelling van Johannes-de-Doper, afkomstig uit de Romaanse kapel van St.-Jansberg en nu bewaard in het technisch instituut aldaar.
Alhoewel de Jezus aan het kruis al ongeveer 500 jaar oud is hadden weinig huidige Maaseikenaren hem al gezien. Het beeld is waarschijnlijk afkomstig uit het voormalige Minderbroederklooster. Toen echter, na de Franse Revolutie, de verjaagde minderbroeders niet naar hun klooster in Maaseik terugkeerden namen de Zusters Ursulinen in het midden van de 19e eeuw hun plaats in.Op die wijze kwam het Christusbeeld in het nieuwe klooster terecht. Vast en zeker zijn er heel wat kostschoolmeisjes en zusters dagelijks aan hem voorbijgegaan, maar de publieke aandacht heeft dit 2,10 m grote beeld niet gekregen. Het kruis is verdwenen en de doornenkroon werd vernieuwd . Het is ook niet geweten of deze figuur oorspronkelijk van een calvariegroep deel uitmaakte. In de St.-Lambertuskerk van Hechtel hangen echter een Maria en Johannes (foto II)eveneens van de Meester van de Lange Figuren die ons een idee geven hoe de ontbrekende beelden van deze calvarie zouden hebben uitgezien.
Waarom verhuisde de Christus van Maaseik nu naar een derde klooster? Dit staat in verband met het wellicht schitterend museum dat in het leegstaande kloostergebouw van de Ursulinen in de Boomgaardstraat binnen zeer afzienbare tijd gaat worden ingericht. Het laatgotische Christusbeeld werd nu door de v.z.w. Groot Klooster in voorlopige bewaring gehangen in de Kruisherenkerk. Later kan het wellicht terugkeren naar het oorspronkelijke klooster van de minderbroeders.

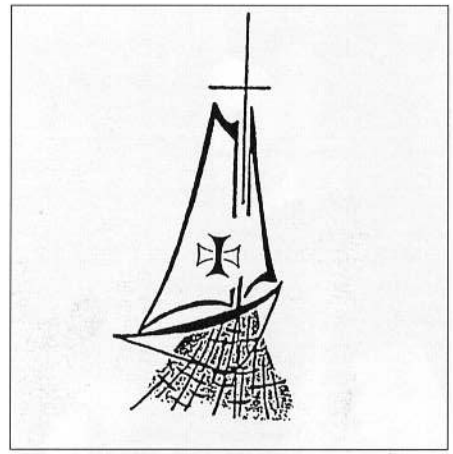
Noten

1. Geraadpleegde bijdragen bij deze tentoonstelling:
   GERITS, J., Historische en religieuze situering van de laatgotische beeldsnijkunst uit Limburg en grensland.
   DIDIER, R. De laatgotische beeldsnijkunst in Limburg.
   CEULEMANS, Christina, Iconografie van de laatgotische beeldsnijkunst in Belgisch Limburg.

2 Voor de restauratie van het exterieur van de kerk in 1999 werden alle beelden uit de kerk verwijderd. Jammer genoeg zijn ze nog steeds niet teruggeplaatst. De kerk heeft hierdoor veel van haar aantrekkelijkheid ingeboet.

Namenlijst van Kruisheren van Maaseik, 1476 - 1796[1]

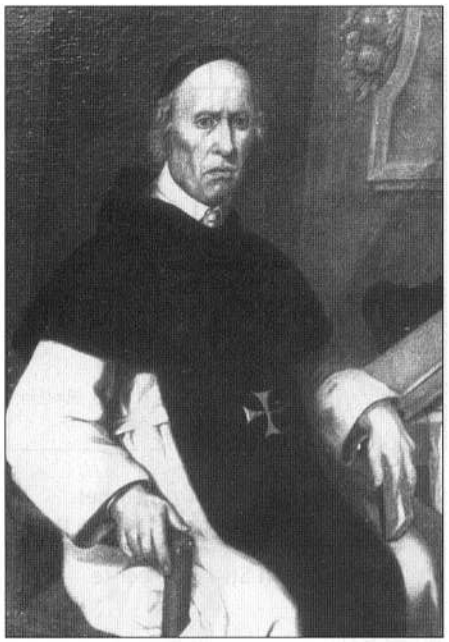
dr. Roger Janssen

De broederschap van St.-Jacob nam in 1474 het initiatief om de kruisbroeders uit te nodigen om in Maaseik een klooster te stichten. Twee jaar later namen de kruisbroeders van Maastricht namens de orde de kapel van de broederschap over en stichtten een klooster. De stadsmagistraat verleende de nieuwe stichting enkele voorrechten: vrijstelling van corveediensten, vrijstelling van de wacht op de stadsmuur, vrijstelling van belastingen en van accijnzen op wijn en bier. In ruil vroeg de stedelijke overheid van de kloosterlingen het bidden van het goddelijk officie en vooral het gedurige gebed voor de overledenen van de stad. Van de kerkelijke overheid, de kapitteldeken van Aldeneik, kregen de kruisbroeders het begrafenisrecht voor de kloosterlingen, hun familie, hun weldoeners en voor de knechten en geregelde commensalen die de kloosterkerk als hun laatste rustplaats uitkozen. Andere pastorale taken, die de kruisbroeders werden toebedeeld, waren het toedienen van de sacramenten, de predikatie (behalve op zon- en feestdagen, wanneer er in de parochiekerk werd gepreekt), het vieren van alle feesten van de orde en het houden van één of twee processies per jaar om de patroonheilige van de broederschap van St.-Jacob eer te bewijzen.

Aanvankelijk was er van een kloostergemeenschap nog geen sprake. De meeste kruisbroeders werden tijdelijk naar Maaseik gestuurd. In het begin van de zestiende eeuw werden bij de kruisherenkerk een sacristie, een kapittelhuis en andere delen van het klooster gebouwd. Het complex was echter veel te groot voor de paar kruisheren, die er gewoonlijk resideerden. Niettegenstaande de bouw van een betrekkelijk ruim klooster, was de financiële situatie doorgaans bedroevend. De kruisheren van Maaseik moesten voortdurend geld lenen bij particulieren of bij de andere kloosters van de orde. Vanaf de zestiende eeuw verleenden zij tevens assistentie in de naburige parochies en bij de Agneten. Heppeneert werd als parochie in 1567 bij het klooster ingelijfd.

Vanaf de dood van prior Eertwech in 1577 voelden de Maaseikse kruisheren de gevolgen van de Reformatie. Hun boerderijen werden geplunderd, de pachters konden hun verplichtingen niet

Theodorus Reinerus Dublanc, 1613 - 1692 geschilderd portret (Sint - Agatha) Dublanc trad in 1628 in bij de Kruisheren in Hoei en was er conventualis tot ca. 1647. In dat jaar werd hij prior van het kruisherenconvent van Maaseik. Tevens werd hij er tot 1671 prefect van de Latijnse school. In 1650 richtte hij in Maaseik de Aartsbroederschap van de Heilige Drievuldigheid op. Van 1672 tot aan zijn dood in 1692 was hij conventualis in Sint - Agatha, van welk klooster hij prior was van 1672 tot 1677. Ook was hij gedurende enkele jaren prefect van de Latijnse school van Sint - Agatha. Hij schreef enkele werken: "Forme van Ontfanckenisse in het Aerts-Broederschap van den Alderheyligste Drievuldigheydt... Opgericht in de Kerke van 't H. Cruys ende S. Jacob by de Cruysbroeders binnen Maeseyck" (Roermond, 1661); "Symbola Trinitatis" (Roermond, 1663); "Altera Clavis Coeli Misericordia..." (Roermond, 1676); "Clypeus metricus pro Immaculata Conceptione Deiparae Virginis " (Luik, 1685).

meer nakomen en de inkomsten van het klooster verminderden. Tussen 1577 en 1600 telde het klooster zes priores, terwijl voortdurende epidemieën het klooster ontvolkten. Vlak voor 1600 hield de pest zodanig huis, dat het voortbestaan van het klooster in het gedrang kwam. De prins-bisschop van Luik wilde daarop de kloostergebouwen gebruiken om er een seminarie in op te richten. Slechts door de persoonlijke tussenkomst van de prior-generaal, Georgius Constantini, werd dit plan verijdeld.

De eerste helft van de zeventiende eeuw was niet hoopgevend. Om het klooster te bevolken nam men te gemakkelijk nieuwe novicen aan. De religieuze geest verslapte. Na een negatief visitatierelict door de priores van Emmerich en Doornik stuurde prior-generaal Neerius in 1640 de Keulse kruisheer Antonius Herck naar Maaseik om het klooster te hervormen. Vier jaar later kwam Gerard Golt uit Sint-Agatha als nieuwe prior. In een rapport aan het generaal bestuur beschreef de nieuwe prior de feitelijke onleefbaarheid van het Maaseikse convent: de kerk bezat alleen nog een crucifix, een monstrans en drie gedeeltelijk vergulde kelken. In de refter trof de prior slechts één beker aan; in de cel van de prior stond een ledikant met twee lakens en er bevonden zich zeven armtierige boekjes Ook in de keuken ontbrak het allernoodzakelijkste. Voorlopig kon Golt aan deze funeste toestand niet veel veranderen. De financiële toestand van het klooster, die nooit geweldig was geweest, kreeg trouwens weinig kansen tot gezondmaking. In 1571 kwam het Collegiale Kapittel van Onze-Lieve-Vrouw zich vanuit het nabijgelegen Aldeneik vestigen binnen de stadsmuren. En in 1626 kwamen de franciscanen en kapucijnen naar Maaseik, kloosters van elf respectievelijk twintig paters. Toch spande de orde van het H. Kruis zich in om de stichting van Maaseik niet

verloren te laten gaan. Om te beginnen werden er meer kruisheren in Maaseik gestationeerd, nl. dertien tot vijftien, die werden aangevuld met een zestal tijdelijke en wisselende kloosterlingen. Vervolgens werden priores met persoonlijkheid naar Maaseik gestuurd om het religieuze en gemeenschapsleven opnieuw gestalte te geven, om de strijd tegen het protestantisme te ondersteunen en om een degelijke Latijnse school uit te bouwen. Na een aanvankelijk hoge vlucht geraakte deze school in de tweede helft van de achttiende eeuw in een sukkelstraatje. Vlak voor de Franse Revolutie gaven drie leraren er les aan in het totaal dertig leerlingen.
In de achttiende eeuw ging het de kruisheren financieel beter. Op de Bosstraat, een van de hoofdstraten van de stad, bezaten ze vier huizen en in het verlengde daarvan bouwden ze nog eens drie huizen, waarachter zich de kloostertuin uitstrekte. Prior Vossen bouwde in 1767 de huidige kerk in rococo-stijl. Nochtans waren er ook nu weer tekenen van verval merkbaar. De Latijnse school had lang niet meer hetzelfde succes als in de zeventiende eeuw. Prior-generaal (de) Fisen, die het klooster in 1753 visiteerde, kwam tot de bevinding dat het economisch rendabel was, maar dat het religieuze leven verslapt was. Zijn kritiek gold het koorgebed, het niet meer naleven van de gelofte van armoede, de langdurige en veelvuldige uithuizigheid van verschillende confraters, de dronken toestand van sommige conventuales na een bezoek aan de stad, enz. De eigendommen van het klooster waren in de loop der jaren behoorlijk uitgegroeid en garandeerden de kruisheren een onbezorgd bestaan. Het geheel was tot stand gekomen door de uitzet en erfenissen van de kruisheren, door schenkingen van weldoeners, door aankoop van gronden en gebouwen, door het incorporeren van de parochie Heppeneert en door schenkingen aan de

Een kruisheer van Maaseik geschilderd portret (Maaseik) Onbekend, vermoedelijk ca. 1700

broederschappen van St.-Jacob en van St.-Gertrudis (in Heppeneert). Aan de vooravond van de Franse Revolutie bezaten de kruisheren van Maaseik zeven huizen in de Bosstraat, twee huizen in de Pelserstraat, vijf boerderijen buiten de stad en vele landerijen, weilanden, bossen en heiden in Maaseik, Rotem, Dilsen, Kessenich, Geistingen, Molenbeersel en Neeritter.

Hieronder volgt een chronologische namenlijst van kruisbroeders/kruisheren die in Maaseik verbleven. Sommigen verbleven er hun hele kloosterleven, anderen slechts één of enkele jaren. De meesten werden niet in Maaseik ingekleed en legden er ook hun professie niet af. En ook al stierf meer dan de helft elders, toch kozen we de sterfdatum van iedere conventualis als scharniermoment voor ordening. Daarom vangt de lijst aan in 1478 en niet in 1476 en stopt zij in 1845 en niet in 1796/97.

1478 Welters van Horst Wilhelmus
1479 Vogels Jacobus
1480 Rodolphus
1483 Isebeel Johannes
1483 Walter
1484 Molenberch Leonardus
1484 Alhardi Johannes
1485 Alardus
1485 Roermond van Winandus
1492 Wennemeekers Rutger
1492 Andreas
1494 Valignus
1495 Icorus Andreas
1500 Lebargi Christoferus
1500 Koelhouwer Franciscus
1500 Gruyninghen van (Bruyninghen) Balthasar
1503 Rengers Zeno
1504 Monichs Reinier
1507 Michels (Endovie) Petrus
1508 Kessel Petrus
1509 Mosmalen van (Momalen) Wilhelmus
1511 Insulis de (Lille de) Johannes
1511 Goetworts (van Bree) Hermannus
1512 Kempen van Johannes
1513 Keysersweert van Rutger
1515 Uden van Henricus
1515 Keulen van Gerardus
1517 Leyden van (Aken van) Simon
1517 Asten van Henricus
1517 Beckers (Pistoris) Walter
1518 Eindhoven (Endhoven, Endovie) van Theodorus (Theodericus)
1521 Goes van (Goetzen) Arnoud
1522 Tollener Joannes
1522 Fier (van Eik) Martinus
1523 Kosstfeld van (Coesvelt) Christianus
1523 Wenmeckers Johannes
1524 Hagh Hendrik
1527 Henricus
1528 Gosensis Johannes
1531 Tiel van (Tela de, Tyela de) Johannes
1532 Crabbendyck (Kreppendak, Krabbendik) Cornelius
1533 Ruremonda de Joannes
1533 Vors Dionisius
1534 Raill Hendrik
1534 Randelraedt Hermann
1534 Henricus
1534 Johannes
1536 Mille (Millyngen) Henricus
1537 Bosch van den (Busée) Petrus
1538 Elbracht (Bracht van) Jacobus
1539 Rutgerus
1541 Dülken van Peter
1542 Werten Rutger
1542 Schinck Johannes
1542 Haex (Haix, Hoyx) Henricus
1543 Aquensis Walterus
1543 Gelrie Jacobus
1543 Stralen van (Straelen) Johannes
1543 Mosa de (Maas) Johannes
1549 Aken van Carolus
1554 Goes Jacobus
1557 Barsen Petrus
1557 Rothem van Laurentius
1558 Leuven van Nicolaus
1559 Hasselt van Hendrik
1565 Kremer Johannes
1565 Grunvalt (Groenewolt) Gwilhelmus
1565 Straeten van der Johannes
1565 Kerkhof van de (Roy) Hubertus (Robertus)
1570 Nijmegen van Jan
1572 Tongris Henricus
1576 Bruyninx (Hasselt) Franciscus
1576 Kellen Johannes
1577 Eertwech van den Mathias
1578 Kan (Tongeren van) Willem
1579 Opitter (Mossis) Leonardus
1580 Groerbeets (Grourbachs, Grourbaets) Willem
1583 Libertus
1583 Salvator
1599 Schuren ter (Schurren, Scheuren) Stephanus
1599 Krudener (Cruenier, Kendener) Henricus
1599 Swillen (Thenensis, Van Tienen) Simon
1599 Erckelents (Erckeland, Erculaus) Johannes
1600 Deckers (Decker) Gijsbertus
1600 Verbrugge Angelus
1600 Barne Henricus
1601 Zutphen van Hendrik
1604 Wickrath van (Wickraed) Jacobus
1604 Pfingsten (Tremoniensis, van Dortmund, Pinstor) Hermannus
1605 Rademeckers (Rayemeckers) Wilhelmus
1606 Keyser Lodewijk
1606 Haeps Engelbertus
1608 Knocxen Henrich
1618 Dalen van Tilman
1622 Hammerslag (Hammerschlag) Johannes
1624 Helias (Helien) Tiberius
1627 Pietken (Pytkin) Laurens
1632 Testelman (Testermans) Michael
1634 Bijsmans (Bysmans, Bosman) Egidius
1634 Halbach Johannes
1634 Hauging (Haugenig, Haugen, Hougen, Hagen, Hachgen) Joannes
1639 Haye de la (Lahaye) Leonardus
1642 Laurentius Theodorus
1642 Fabri Theodorus
1643 Fucht Johannes
1647 Schmitz Johannes
1648 Christianus Joannes
1649 Vosberger (Vosbitgen) Petrus
1649 Deckers Theodorus
1650 Vrese de (Vriese de, Vreese de) Aegidius
1651 Biel (Byel) Laurens
1652 Castro a Lambertus
1653 Andriessen Herman
1655 Koersel van (Corselius, Coerselius, Valentijns) Joannes
1658 Nolden Arnoldus Adamus
1658 Jorissen (Georgii, Georgius) Johannes
1661 Janssen Simon
1661 Kerpen Wilhelm
1663 Claessen Godfried
1665 Asselt van Gerardus
1669 Tossanus
1671 Herck Johannes
1671 Golt (Goldt) Gerardus
1671 Prins Nicolaus
1672 Herck Antonius
1674 Gracht van de Gerard
1677 Gailliet Daniël
1678 Beeck Willem
1679 Snoeck Adolf
1680 Bachuys (Lardomus) Henricus
1682 Esch van Cornelis
1682 Slechten Johannes
1682 Cox (Coxs) Gasparus
1684 Bongaert (Bungart, Bungardt, Bongarts) Johannes
1688 Toelinx (Torlincks) Jan
1690 Collon de Paschasius
1690 Driessen Theodorus
1691 Lenssen Godfried
1692 Dublanc Theodorus Reinerus
1693 Hertzworms Arnoldus
1693 Jacobs (Jacobi) Theodoor
1695 Vos Lambert
1696 Torssen Jan
1701 Matthyssen (Matthei, Mathias, Thyskens, Thys, Tissen) Augustinus
1705 Winckers (Wynckens, Winckels, Wijnekens) Arnoldus
1705 Byll (Beill, Biel, Byl) Walter
1713 Bocken Joannes
1718 Hees Armand
1719 Willekens (Wilckens, Willigens) Nicolaas
1721 Wantzon (Wanzon, Wantsom) Jacobus
1723 Lorby Jan
1723 Schiffers (Scheffer, Scheeffer, Schepers) Theodorus
1723 Hermens (Hermans) Petrus
1727 Engelbergs Gerard
1729 Keytiens (Keutiens, Keuytens) Theodorus
1730 Lucas Petrus Franciscus
1730 Lecaen Dieudonné
1730 Tielens Martinus
1731 Door van Leonard
1733 Portz S.
1741 Ganser Peter
1745 Lucas Joseph
1746 Weyer van de Mattheus
1748 Colchman Jacob
1748 Vereycken (Vrijken) Hubert Frans
1750 Haix (Haex) Joannes
1750 Jenicho (Génicot, Jenicot, Jenich) Matthias Josephus
1751 Lindeloff Petrus
1756 Mullers Willem
1758 Kohlen Aegidius
1759 Collard L.
1760 Mostaert Jacobus
1761 Forster Jean Hubert
1761 Einde Op het Hendrik
1766 Boosten (Boesten) Arnoud
1768 Lucas Jan Matthijs
1768 Nelissen (Melissen) Jacob

1769 Horst van der Jan Antoon
1770 Vossen Joannes Henricus
1772 Ray van (Vanray, Vanroy, Vanraey) Antoon Libert
1778 Wery (Weri) Nicolaas Thedoor
1780 Musschen (Muschen, Müsch) Theodorus
1785 Meevissen (Meewisen) Petrus
1786 Reynders Johannes
1786 Heuskin Pierre Augustin
1788 Smeets Gerardus
1788 Hautpas Joannes Franciscus Josephus
1789 Gilman Karel Leopold
1790 Reweckx Aegidius
1791 Kleeft van (Kleef) Gerard
1797 Germis Herman
1798 Lemmens Ludovicus
1802 Zimmer Joannes Wilhelmus
1804 Lemmens Petrus Ludovicus
1805 Schmitz Leonardus
1806 Plugers Gysbert
1808 Coopmans Petrus Arnoldus
1810 Bergmans Joannes Hermannus
1814 Lemmens Jan Willem
1826 Herckenrode (Herkenroode) Henricus Werner
1845 Lemmens Joannes Henricus

1 Overgenomen uit R. Janssen - P. Winkelmolen, Repertorium Canonicorum Regularium Ordinis Sanctae Crucis 1248 - 1840. Geschiedkundige kring "Clairlieu", Maaseik, 2002, dl. 3, pp. 134 - 138

Een van de oudste Maaseiker gedachtenis-prentjes

BID VOOR DE ZIEL VAN
GERTRUDIS ALEXANDRINA
TITEUX,
ECHTGENOOTE VAN DE HEER
L. Demarteau,
dewelke, voorzien met de H. H. Sacramenten, onzer Moeder de H. Kerk, in den ouderdom van 25 jaren en 10 maand. den 12 Decemb. 1828, te MAESEYCK overleden is.
Omdat hare ziel aan God aangenaam was, daarom heeft hij zich gehaast, om haar uit het midden der boosheden weg te halen. Cap. 4.
Mijne ziel had medelijden met den armen. Job. XXX. V. 25.
Dat Zij rust in vrede.

Abonnementen (of geschenkabonnementen) steeds verkrijgbaar door storting op nr. 001-0678921-94 tnv De Maaseikenaar, 3680 Maaseik, met vermelding: abonnement of geschenkabonnement voor... (naam + volledig adres), België: € 10. Overige landen: € 12,50
Een steunabonnement kan vanaf € 25. Abonnees worden verzocht hun eventuele adreswijziging mee te delen aan ons redactielid: Ludo Droushoudt, Oude Ophoverbaan 170, B-3680 Maaseik. Tel 089/565123.
e-mail: ludo.droushoudt@skynet.be

Iedere auteur blijft verantwoordelijk voor het door hem ingestuurde artikel. Geen uittreksel, afdruk of overname uit "De Maaseikenaar" mag geschieden zonder bronvermelding.

Teksten voor volgende editie vóór 1 maart 2003 aan Tony Van Wijck, Maastrichtersteenweg 11, 3680 Maaseik
e-mail: tony.vanwijck@skynet.be

DE REDACTIE

Harry Beenders
Jaak Bergers
Martin Boonen
Marcel Cuyx
Ludo Droushoudt
John Golsteyn
Thérèse Hendrickx-Godelaine
Herman Hendrix
Rik Nulens
Tony Van Wijck
Jacqueline Wolfs-Godermans

MEDEWERKERS

Piet Henkens
Frankie Hungenaert
Roger Janssen o.s.c.
Frans Keijers
Arno Latour
Jessy Marot
Erik Nysten
Simone Swartenbroekx

DE MAASEIKENAAR